

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

1. PŘEDNÁŠKA ÚVOD DO MAKROEKONOMIE

KEM/EK2

LITERATURA - ZÁKLADNÍ

- Samuelson, Paul Anthony; Nordhaus, William D., *Ekonomie* , Praha : Svoboda 2007
- Provazníková, Romana; Volejníková, Jolana, *Makroekonomie - cvičebnice* , [Slaný] : Melandrium 2003
- Helísek, Mojmír, *Makroekonomie : základní kurs* , Slaný : Melandrium 2002
- Mankiw, N. Gregory, *Zásady ekonomie* , Praha : Grada 1999

ZDROJE INFORMACÍ

- Český statistický úřad
- Česká národní banka
- Ministerstvo financí ČR
- Hospodářské noviny
- Ekonomické časopisy
- Měsíčník EU aktualit
- Makroekonomické prognózy komerčních bank
- Evropská centrální banka
- Eurostat
- Mezinárodní měnový fond
- Světová banka
- Centrální banky vybraných zemí
- Financial Times a ostatní zahraniční periodika

1. TEMATICKÝ OKRUH

- **1. Makroekonomie a její základní pojmy**
 - **1.1. Postavení makroekonomie v rámci OET**
 - **1.2. Cíle a nástroje v makroekonomii**
 - **1.3. Agregátní poptávka a nabídka, potencionální produkt**

POSTAVENÍ MAKROEKONOMIE V RÁMCI OBECNÉ EKONOMICKÉ TEORIE

■ Definice ekonomie

- „**Ekonomie** zkoumá, jak různé společnosti využívají svých vzácných zdrojů k výrobě užitečných komodit a jak je rozdělují.“

Samuelson

- „**Ekonomie** se zabývá zkoumáním **alokace vzácných zdrojů** mezi různá **alternativní užití** tak, aby byly uspokojeny základní lidské **potřeby**.“

Soukupová, Hořejší, Macáková, Soukup

MIKROEKONOMIE VS. MAKROEKONOMIE

■ Mikroekonomie

- Analýza chování dílčích ekonomických subjektů (domácnost, firma)
- Studuje dílčí trhy (trh másla, trh práce, trh kávy)
- Typické otázky z oblasti mikroekonomie
 - Jakým způsobem se důchodový efekt podílí na tvaru křivky poptávky?
 - Jak se utváří cena na trhu mléka?
 - Jak se zvýšení světových cen ropy projeví na trhu osobních automobilů?
 - Jakým způsobem lze omezit zisky monopolů a oligopolů?

MIKROEKONOMIE VS. MAKROEKONOMIE

■ Makroekonomie

- Zkoumá agregované, souhrnné veličiny
- Zkoumá faktory, které determinují velikost agregátních veličin a vzájemné vztahy ve vývoji těchto veličin
- Zkoumá například spotřební výdaje domácností
- Zkoumá HDP, nikoli úroveň výstupu jednotlivého podniku; zkoumá úroveň všeobecné cenové hladiny, nikoli ceny jednotlivých statků
- Mezi typické otázky z oblasti makroekonomie patří:
 - Jaké jsou důsledky hyperinflace?
 - Jaké metody se používají pro výpočet hrubého domácího produktu?
 - Jaké jsou negativní dopady deficitu veřejných financí?
 - Jak lze vysvětlit období vysoké a trvalé nezaměstnanosti?

POZITIVNÍ VS. NORMATIVNÍ EKONOMIE

POZITIVNÍ

- soustřeďuje se na ekonomické důsledky určitých opatření, nikoliv na posouzení toho, zda jsou tyto důsledky žádoucí
- objektivita, vědeckost
- Ekonomickou realitu pouze popisuje, říká, jaká je

NORMATIVNÍ

- zahrnuje doporučení, zda se má určitá forma politiky provádět či nikoliv
- Subjektivnost
- Ekonomickou realitu nejen popisuje, ale i hodnotí

METODY A CHYBY PŘI ZKOUMÁNÍ EK. REALITY

METODY

- Pozorování
- Analýza
- Statistická analýza
- Experiment

CHYBY

- Nedodržení podmínky *ceteris paribus*
- Kauzální nexus
- Nesprávné usuzování z chování jednotlivce na chování celku
- Subjektivnost

MAKROEKONOMICKÉ SUBJEKTY

- Sektor domácnosti
- Sektor podniky (firmy)
- Sektor vláda
- Sektor zahraničí

SEKTOR DOMÁCNOSTI

- Vlastníci VF, z vlastnictví VF jim plynou příslušné důchody
- Získávají také transferové důchody (zejména od vlády)
- Důchody jsou použity na:
 - Zaplacení daní
 - Spotřebu
 - Tvorbu úspor
- Domácnosti osob
- Ústavní domácnosti

SEKTOR PODNIKY (FIRMY)

- Využívají služeb VF k produkci statků, tyto statky prodávají všem ostatním sektorům;
 - Meziprodukty – „kolují“ v rámci podnikového sektoru
- Důchody podniků jsou využity na:
 - Úhradu nákladů na VF
 - Zaplacení daní
 - Zůstávají v podnicích jako hrubé úspory podniků (opotřebení fixního kapitálu + nevyplacené zisky podniků, tj čisté úspory podniků)

SEKTOR VLÁDA

- Vláda = soustava veřejných rozpočtů (rozpočty ústředních a místních vlád, rozpočty fondů hospodařící s povinnými odvody (Helísek))
- Příjmy vlády – daně + povinné odvody (zdravotní a sociální poj.)
- Výdaje vlády – transferové platby + vládní nákupy
- Vládní nákupy – stát získává určitou protihodnotu
- Transfery – podpory domácnostem, subvence podnikům, úroky ze státního dluhu

SEKTOR ZAHRANIČÍ

- Nerezidenti (cizozemci) – subjekty se sídlem mimo daný stát
- Zahraniční domácnosti, podniky i vlády
- Čistý export (NX) = export - import

EKONOMICKÝ KOLOBĚH

- Dvousektorová stacionární ekonomika
- Dvousektorová evoluční ekonomika
- Třísektorová evoluční ekonomika

PŘEDMĚT ZKOUMÁNÍ MAKROEKONOMIE

- Rozhodující tendence ve vývoji národního hospodářství
 - Historický vývoj dané ekonomiky
- Možnosti ovlivnění hospodářských cyklů

PROČ STUDOVAT MAKROEKONOMII?

- Makroekonomická analýza hospodářského vývoje země
- Tvorba ekonomické politiky vlády
- Makroekonomický výzkum
- Makroekonomické prognózování

MAKROEKONOMICKÁ POLITIKA STÁTU

- **Hospodářská politika**
 - souhrn cílů, nástrojů, rozhodovacích procesů a opatření státu v jednotlivých oblastech ekonomické reality (stát zde chápeme jako vládu, centrální banku, popřípadě další autority)
- **Nástroje hospodářské politiky**
 - Fiskální politika, monetární politika, důchodová politika, vnější měnová a obchodní politika
- **Nositelé hospodářské politiky**
 - Parlament, ČNB, soudy, hospodářská komora, OSN, EU, Světová banka, odbory (podrobněji v kapitole o hospodářské politice)

CÍLE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- **Obecné cíle**
 - Nastolení a udržení demokracie
- **Tradiční cíle**
 - Efektivnost, spravedlnost, stabilita
- **Základní cíle makroekonomické stabilizační politiky**
 - Hospodářský růst – růst produktu
 - Hospodářská stabilita – nízká míra inflace, nízká míra nezaměstnanosti, vnější ekonomická rovnováha

NÁSTROJE HP – FISKÁLNÍ POLITIKA

- ovlivňuje AD a AS prostřednictvím příjmové a výdajové stránky veřejných rozpočtů
- kladen důraz nejen na velikost příjmů a výdajů státního rozpočtu, ale také na strukturu (například výdaje na vysoké školy představují v České republice cca 0,6 % HDP, průměr zemí OECD je 1,8%, ve Švýcarsku cca 2,5 %)
- nositelem fiskální politiky je vláda

NÁSTROJE HP – MONETÁRNÍ POLITIKA

- zahrnuje kontrolu a regulaci množství peněz v ekonomice, úrokových měr a podmínek úvěrů
- nositelem monetární politiky je centrální banka

NÁSTROJE HP – DŮCHODOVÁ POLITIKA

- Regulace mezd a cen z důvodu „brzdění“ inflace
- Mezi nástroje důchodové politiky patří cenová regulace, mzdová regulace (doporučení, apely...)
- Nositelem důchodové politiky je vláda
- **NESOUVISÍ S PŘEROZDĚLOVÁNÍM DŮCHODŮ VE SMYSLU DANĚ – TRANSFERY!!!**
- **NESOUVISÍ ANI SE STAROBNÍMI DŮCHODY!!!**

NÁSTROJE HP – VNĚJŠÍ MĚNOVÁ A OBCHODNÍ POLITIKA

- Vnější měnová politika – regulace měnových kurzů
 - Centrální banka
- Vnější obchodní politika – proexportní politika, protekcionistická opatření
 - Vláda

HLAVNÍ EKONOMICKÉ SMĚRY

- Liberální ekonomické směry
 - *Trhy fungují nejlépe, jsou-li ponechány samy sobě*
- Intervencionistické ekonomické směry
 - *Aby trhy fungovaly správně, je třeba vládních zásahů*

VYBRANÉ EKONOMICKÉ SMĚRY

- Merkantilismus
- Fyziokraté
- Klasická politická ekonomie
- Rakouská škola
- Marxistická politická ekonomie
- Keynesiánství
- Monetarismus
- Teorie veřejné volby
- Ekonomie strany nabídky
- Nová institucionální ekonomie

MERKANTILISMUS

- Evropa 16. a 17. stol.
- Stát musí hrát v ekonomice aktivní a dominantní roli
- Zdroj bohatství – hromadění drahých kovů prostřednictvím aktivní platební bilance
- Regulace zahraničního obchodu
- Podpora exportu
- Útlum importu

FYZIOKRATÉ

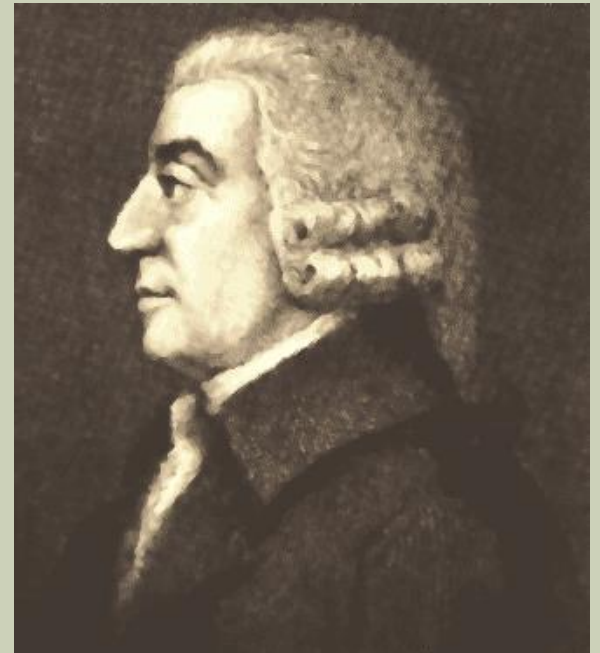
- Francie, počátek 18. stol.
- Idea přirozeného řádu „laissez faire“
- Člověk jedná pouze podle svých přirozených zájmů, je omezován pouze zájmy a nároky ostatních lidí, nikoli státem
- Ochrana zemědělství
- Bohatství spočívá v množství spotřebního zboží, nikoli v množství nahromaděného zlata

KLASICKÁ POLITICKÁ EKONOMIE

- 60. léta 17. stol. – 30. léta 19. stol.
- Adam Smith, Thomas Robert Malthus, David Ricardo, Jean-Baptiste Say, John Stuart Mill
- klasická škola říká, že lidé sledují svůj ekonomický zájem a ceny svým pohybem zajišťují neustálé obnovování rovnováhy na trzích
- vláda by měla hrát jen minimální roli
- Neviditelná ruka trhu (Adam Smith)

■ Obrázek:

■ <http://www.blupete.com/Literature/Biographies/Philosophy/Smith.htm>

MARXISTICKÁ POLITICKÁ EKONOMIE

- Karel Marx, Bedřich Engels
- 2. polovina 19. stol, 20. stol.
- Ideologii převzal Lenin v Rusku
- Východisko pro budování centrálně plánovaných ekonomik

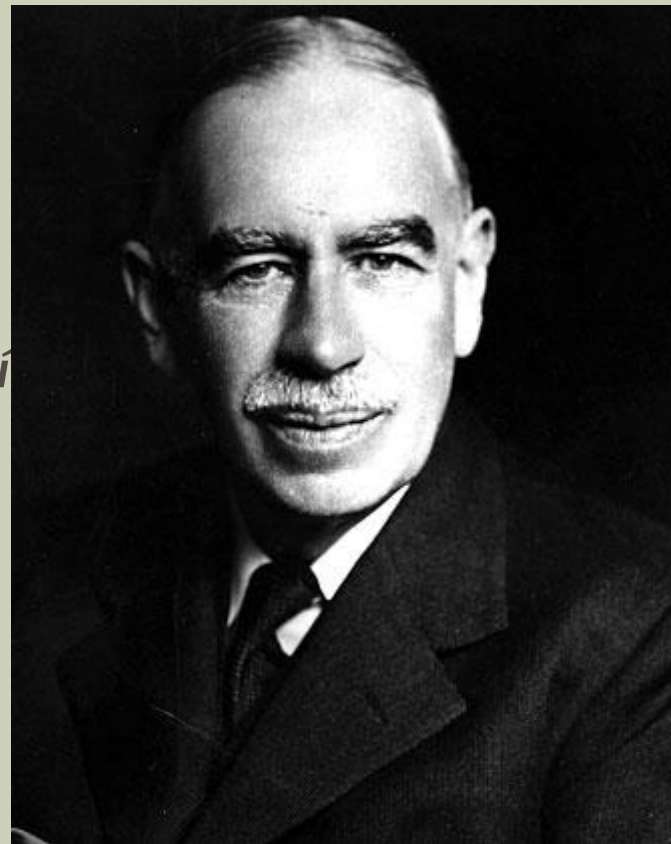
KEYNESIÁNSTVÍ

- John Maynard Keynes
- Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz (1936)
- Podporuje zásahy státu
- Pomoc státu v době krize
- Stimulace agregátní poptávky
- *Keynesovská revoluce – zpochybnila*

Představu, že ve vyspělé tržní ekonomice samoregulační síly zajišťují plné využívání ekonomických zdrojů. Nápravu hledala ve stabilizační hospodářské politice. (Sojka, Dějiny ekonomických teorií, 243)

Obrázek:

<http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=100018973>

MONETARISMUS

- Polovina 50. let 20. stol.
- Milton Friedman
- Rozhodující vliv na nominální důchod má nabídka peněz
- Kvantitativní teorie peněz

TEORIE VEŘEJNÉ VOLBY

- „Lidé se chovají racionálně nejen v oblasti ekonomie, ale též v oblasti politiky.“
- James Buchanan
- Zkoumá procesy kolektivního rozhodování
- Teorie politických cyklů

EKONOMIE STRANY NABÍDKY

- Ekonomie strany nabídky se orientuje na determinanty, které stimulují či odrazují podněty k práci, k tvorbě úspor a k investování
- Klíčovým faktorem je zdanění důchodů ekonomických subjektů (vysoké zdanění snižuje nabízené množství práce – „taxflace“, a snižuje tvorbu úspor)
- Lafferova křivka

NOVÁ INSTITUCIONÁLNÍ EKONOMIE

- 60. léta 20. stol.
- Vliv formálních institucí (zákony)
- Vliv neformálních institucí (zvyky)
- Coaseho teorém
- Transakční náklady

AGREGÁTNÍ POPTÁVKA A NABÍDKA

■ Agregátní poptávka (AD)

- Celkové plánované výdaje v ekonomice (výdaje domácností, firem, vlád a zahraničních subjektů vztahované k určité cenové hladině)
- Představuje reálný produkt, který by byl při dané cenové hladině kupován

■ Agregátní nabídka (AS)

- Nejkontroverznější téma makroekonomie
- Vyjadřuje, jak velký reálný produkt by firmy vyrobily a byly ochotny prodat při dané cenové hladině

POTENCIÁLNÍ PRODUKT Y^*

- Analogie s hranicí produkčních možností
- Představuje maximálně dlouhodobě udržitelnou úroveň produktu, aniž by docházelo k urychlování inflace
- Potencionální produkt je tedy úroveň reálného produktu odpovídající přirozené míře nezaměstnanosti, tj. nezaměstnanosti, při níž je míra inflace stabilní, nevykazuje tendence k růstu či poklesu.

RŮST POTENCIONÁLNÍHO PRODUKTU

- tempo růstu inputů (vstupů – práce, přírodní zdroje a kapitál)
- tempo růstu souhrnné produktivity (technologie)
 - růst produktivity práce
 - růst účinnosti kapitálu
 - pokles materiálové a energetické náročnosti potřebné k výrobě jednotky produktu

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

2. PŘEDNÁŠKA HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

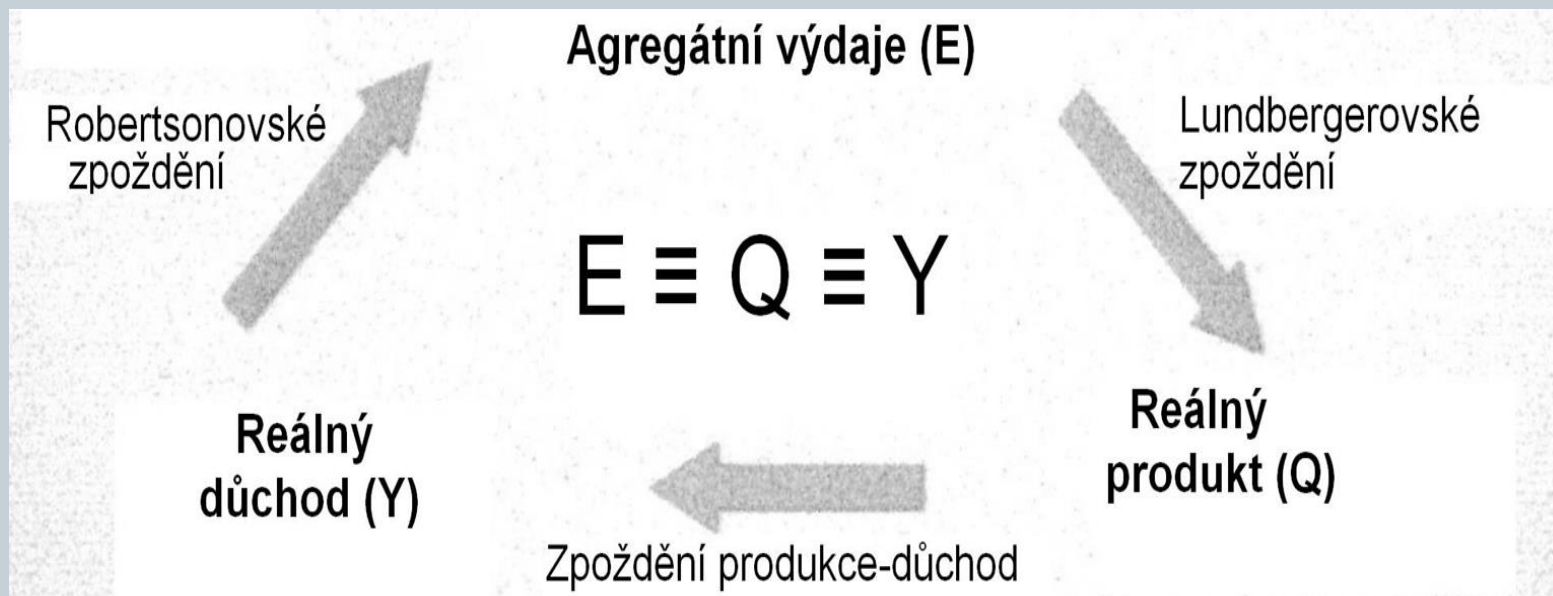
KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- **Základní veličiny. Účetnictví národního důchodu**
 - 2.1. Makroekonomický produkt a důchod
 - 2.2. Hrubý domácí produkt, metody měření
 - 2.3. GDP v tržních cenách, GDP v cenách VF
 - 2.4. Hrubý domácí produkt GDP, čistý domácí produkt NDP
 - 2.5. Hrubý národní produkt
 - 2.6. Národní, osobní a disponibilní důchod
 - 2.7. Měření produktu v čase - GDP reálný, GDP nominální
 - 2.8. Čistý ekonomický blahobyť
 - 2.9. Problémy mezinárodního srovnávání GDP

MAKROEKONOMICKÝ PRODUKT A DŮCHOD

- Domácnosti obdrží reálný důchod (Y), který se následně přemění v agregátní výdaje (E). Tyto jsou firmami přeměněny v reálný produkt (Q). Firmy realizují svoji produkci a platí domácnostem za výrobní faktory důchodem (Y).

DEFINICE HDP

- Souhrn veškeré finální produkce vyprodukované výrobními faktory na území daného státu za určité časové období (obvykle jeden rok), vyjádřený v tržních cenách.
- HDP je představován produkcí tzv. finálních statků nově vytvořených v daném období (čtvrtletí, rok), jako výsledek společensky organizované a statisticky zachycené činnosti.

Helísek

FINÁLNÍ PRODUKCE VS. MEZIPRODUKTY

Finální produkce

- Prodej konečnému spotřebiteli
- Prodej vládě
- Export

Meziprodukty

- Prodej mezi firmami

PŘÍKLADY

Finální produkce

- Fošny na stavbu pergoly (postavím si sám)
- Vývoz mléka
- Nákup elektřiny vládou

Meziprodukty

- Fošny koupené stavební firmou
- Mléko koupené domácí mlékárnou
- Nákup elektřiny firmou ABC

METODY MĚŘENÍ

- Výdajová metoda
- Důchodová metoda
- Produktová metoda

VÝDAJOVÁ METODA

$$\blacksquare \text{GDP}_{\text{MP}} = C + I_G + G + \text{NX}$$

- C – spotřeba domácností
 - I_G – hrubé domácí soukromé investice – viz dále
 - G – vládní nákupy
 - NX – čistý export
-
- Výsledek v tržních cenách

HRUBÉ DOMÁCÍ SOUKROMÉ INVESTICE

- Financované z podnikových zdrojů, nikoli z veřejných rozpočtů
- Investice do fixního kapitálu
 - Ve výrobě dochází k jejich postupnému znehodnocování (opotřebení)
 - Nové budovy, stroje apod.
- Investice do zásob
 - Přírůstek zásob podniků
- Hrubé investice se skládají z
 - Investic obnovovacích (restitučních) – $IR = a$, odpovídají opotřebení, účetně jde o odpisy
 - Investic čistých, netto – IN – hodnota investic, která převyšuje hodnotu opotřebení

DŮCHODOVÁ METODA

$$\blacksquare DI = NDP_{FC} = w + i + r + s + z$$

- w – hrubé mzdy (včetně zdrav/soc)
 - i – čisté úroky (přijaté – zaplacené)
 - r – renty (z vlastnictví pozemků)
 - s – příjmy ze samozaměstnávání (OSVČ)
 - z – nerozdělené zisky korporací
- Výsledek v cenách výrobních faktorů

PŘEPOČTY

- $\text{GDP}_{\text{FC}} = \text{NDP}_{\text{FC}} + a$
- $\text{GDP}_{\text{MP}} = \text{GDP}_{\text{FC}} + \text{Tn}$

PŘÍKLAD

■ Spočítejte

- A) HDP v tržních cenách výdajovou metodou, znáte-li:
- B) HDP v tržních cenách důchodovou metodou, znáte-li:
- $C = 550$; $i = 150$; $w = 350$; $G = 400$; $EX = 50$; $IM = 100$; $r = 70$; $s = 80$; $z = 200$; $I_G = 250$, $a = 50$, $T_n = 250$
- $HDP = C + I_G + G + NX$
- $HDP = 550 + 250 + 400 + 50 - 100$
- $HDP = 1150$

PRODUKTOVÁ METODA

- Řešení pomocí tabulky
- První vstupní hodnota je vždy nula
- Hodnota výstupu předcházejícího se rovná hodnotě vstupu následujícího výrobního procesu

PRODUKTOVÁ METODA

	vstup	výstup	Přidaná hodnota
dřevorubci	0	100	100
pila	100	200	100
truhlář	200	500	300
obchodník	500	650	150
		celkem	650

HRUBÝ NÁRODNÍ PRODUKT

- HNP = GNP je součet veškeré finální produkce vyprodukované výrobními faktory v držení občanů dané země za dané časové období, vyjádřený v tržních cenách.
- $GNP = GDP + NPI$
- NPI
 - čistý příjem z majetku v zahraničí
 - Může nabývat kladných i záporných hodnot
 - To, co vyprodukovali VF v držení rezidentů dané země mimo danou zemi mínus to, co vyprodukovaly VF v držení nerezidentů na území našeho státu
 - Se znaménkem + započítám Emco
 - Se znaménkem - započítáme Škodu Auto, Panasonic, automobilku TPCA,

NÁRODNÍ, OSOBNÍ A DISPONIBILNÍ DŮCHOD

■ Národní důchod: $NNP_{FC} = NI$

NI

- Nerozdělené zisky podniků
 - Platby zdravotního a sociálního pojištění
 - Daně ze zisku podniků
- + transfery

Osobní důchod (PI)

- Osobní daně

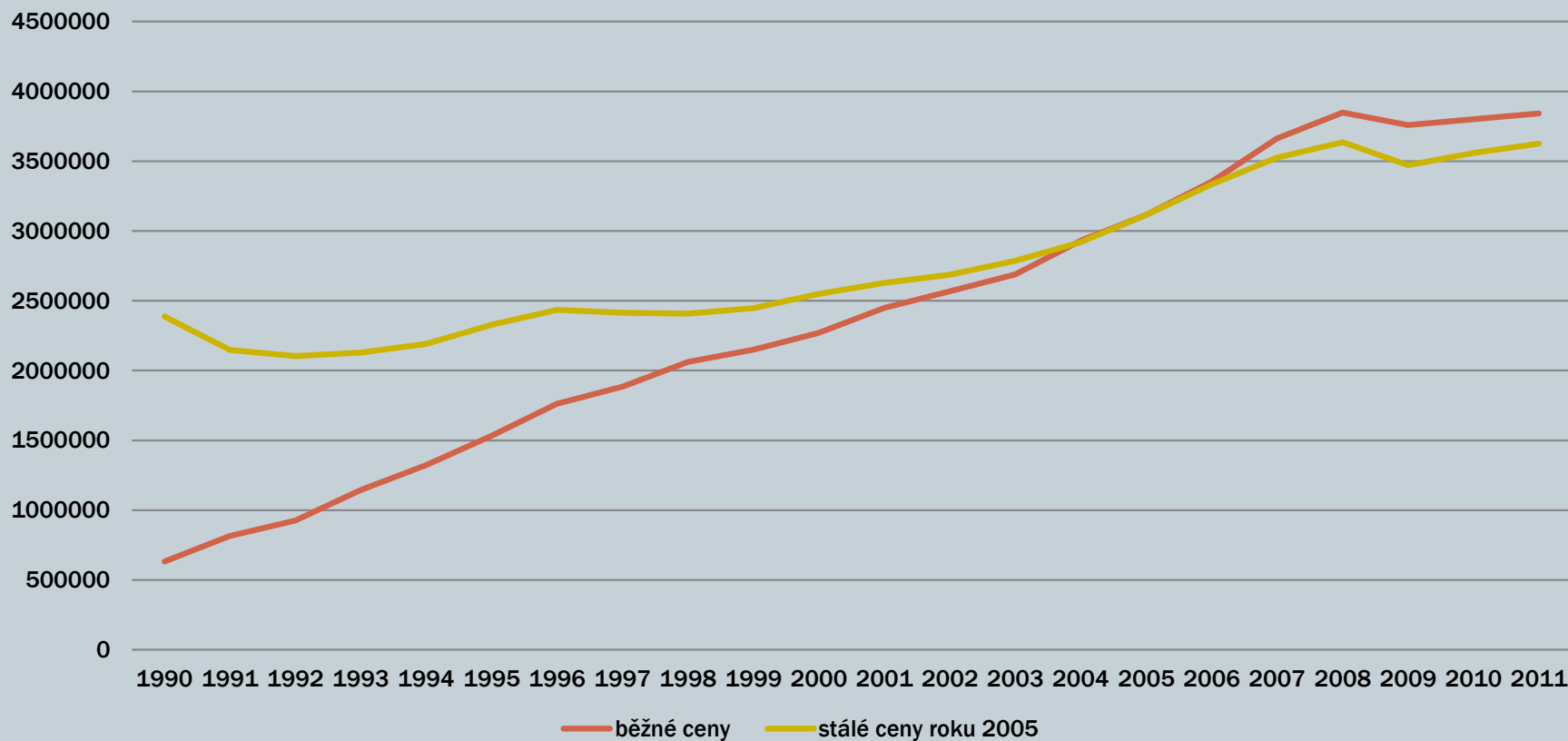
Osobní disponibilní důchod (DPI) = slouží k tvorbě úspor a na spotřební výdaje

MĚŘENÍ PRODUKTU V ČASE – HDP NOMINÁLNÍ A HDP REÁLNÝ

- Nominální produkt – měříme v běžných cenách, tedy v cenách daného roku
- Reálný produkt – měříme ve stálých cenách
- Nominální produkt nám neříká nic o tom, zda k navýšení hodnoty produktu došlo pouze díky růstu cen nebo díky růstu produkce nebo kombinací obojího
- Používáme proto produkt reálný, který je „očištěn“ od vlivu změn cen v ekonomice

HDP - GRAFICKY

HDP ČR výdajovou metodou

Zdroj dat: Český statistický úřad

HDP - GRAFICKY

vývoj HDP ČR v %

Zdroj dat: Český statistický úřad

ČISTÝ EKONOMICKÝ BLAHOBYT

- NEW – net economic welfare
- Korekce výše HDP o veličiny, které se statisticky těžko měří (vyčíslují), nebo nejsou měřitelné vůbec
- HDP
 - + hodnota volného času
 - + netržní produkce
 - + šedá ekonomika
 - + kvality výrobků a služeb
 - - škody na životním prostředí

HODNOTA VOLNÉHO ČASU

- Pokles HDP díky poklesu odpracovaných hodin nemusí nutně vést k poklesu blahobytu. Roste uspokojení plynoucí z volného času.
- Různé národy vnímají hodnotu volného času různě.

NETRŽNÍ PRODUKCE

- „udělej si sám“
- Práce v domácnosti, na zahradě.
- Uvařím si večeři, vypěstuji rajčata, chovám králíky, slepice – mám domácí vajíčka, mám zahradu s ovocnými stromy, ušiju dceři kostým na maškarní, ostříhám partnerovi vlasy, opravím kapající kohoutek, pračku,....
- Nezvu si domů řemeslníka
- Započítáním netržní produkce by HDP mohl vzrůst i o desítky procent (zejména v rozvojových zemích) – i v Čechách – co Čech, to kutil

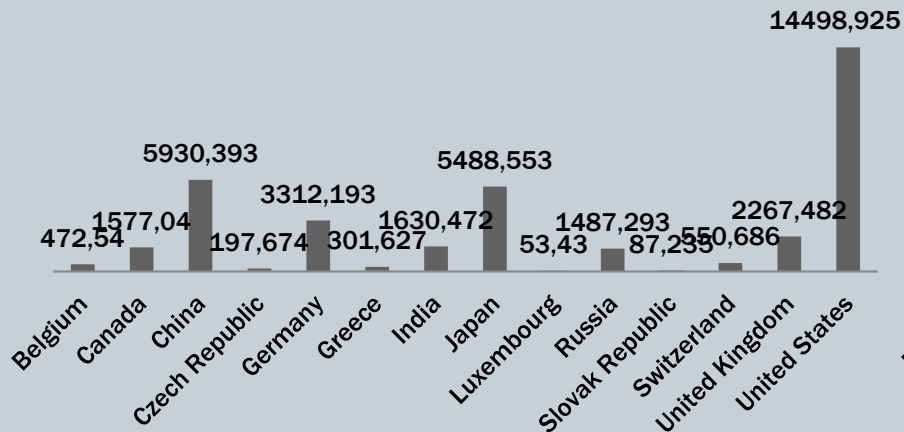
ŠEDÁ EKONOMIKA

- Melouchy
 - Pozvu si domů řemeslníka, zaplatím mu, ale on tento příjem nezdaní
 - Práce „bez papíru“, „bez dokladu“
 - Legální, ale neevidovaná
 - Není v silách finančního úřadu zkontrolovat všechny provedené práce v dané ekonomice
-
- Černá ekonomika
 - Nelegální, neevidovaná
 - Nezapočítává se – nemorální
 - Drogy, prostituce

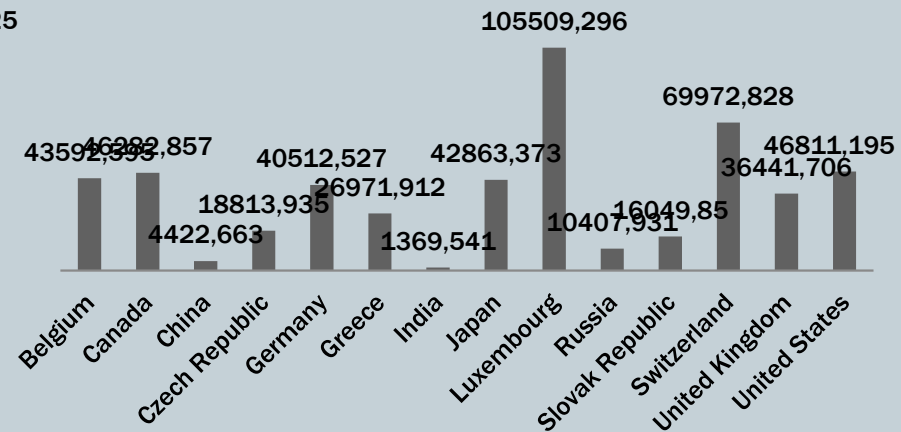
MEZINÁRODNÍ SROVNÁVÁNÍ HDP – EKONOMICKÁ SÍLA A EK. ÚROVEŇ

- Ekonomická síla = HDP
- Ekonomická úroveň = HDP na obyvatele
- Údaje za jednotlivé země najdeme např. na www.imf.org

ekonomická síla vybraných zemí

ekonomická úroveň

PROBLÉMY MEZINÁRODNÍHO SROVNÁVÁNÍ HDP

- Problémy spočívají v:
 - sběru dat – nedostatečná statistická služba – u mnoha zemí najdeme místo data n/a
 - nestejně metodice používání ukazatelů
 - převodu získaných ukazatelů na společnou měnovou bázi (zkreslení přepočtů, omezená vypovídající schopnost směnných kurzů)

HLAVNÍ METODY SROVNÁVÁNÍ

- Metoda tržních směnných kurzů
- Metoda parity kupní síly
- Metoda globálních fyzických ukazatelů
- Systém národních účtů OSN

METODA SMĚNNÝCH KURZŮ

- Přepočet HDP v národní měně na srovnatelnou měnovou jednotku na základě směnného kurzu měn
- Oficiální kurz – nedostatečně reálný u nekonvertibilních měn (určován administrativně), u konvertibilních může být zkreslen vlivem mezinárodních tržních výkyvů kurzu

METODA PARITY KUPNÍ SÍLY

■ Parita kupní síly (*Purchasing power parity, PPP*) měny XY vyjadřuje počet jednotek národní měny, za který lze koupit stejné množství výrobků a služeb na vnitrostátním trhu jako za jednotku měny XY na vnitrostátním trhu měny XY.

■ Paritní kurz:

$$\frac{\text{cena spotřebitelského koše země A}}{\text{cena spotřebitelského koše země B}} = \frac{PA}{PB}$$

$$\frac{1000 \text{ Kč}}{50 \text{ euro}} = 20 \text{ CZK/EUR}$$

METODA PARITY KUPNÍ SÍLY

- Parity kupní síly měn nejsou exaktně definovanou veličinou, avšak umožňují podstatně přesnější srovnání skutečné ekonomické úrovně, struktury a výkonnosti ekonomik států.
- Základem výpočtu parit je porovnání cen v národních měnách u dostatečného počtu shodných výrobků a služeb na vnitrostátních trzích.
- Parita kupní síly se liší od tržního kurzu měny, který určuje zájem o danou měnu na mezinárodních finančních trzích a najdeme jej např. na kurzovním lístku.
- Podle parity kupní síly by ČR v roce 2004 dosahovala 70% ekonomické úrovně zemí EU25. Podle platného směnného kurzu by to bylo pouhých 38%. Naproti tomu např. pro Velkou Británii je relace opačná, platí čísla 119 % pro paritu kupní síly a 129 % pro směnný kurz.

PARITA KUPNÍ SÍLY - PŘÍKLAD

- Boty – v Německu stojí 100 EUR, v České republice 3.000,00 Kč
- Kurz CZK/EUR = 40,00
- Nakoupím tedy v České republice jeden pár bot za 3.000,00 Kč, prodám jej v SRN za 100 EUR. 100 EUR směním dle kursu za 4.000,00 Kč. Na jednom páru bot je tedy zisk 1.000,00 Kč => proto roste vývoz bot z České republiky do Německa („arbitráže“).
- Roste tedy poptávka po CZK a roste nabídka EUR, koruna tedy posiluje. Kurz se (za jinak stejných podmínek) zastaví na 30,00 CZK/EUR ($E_{\text{CZK/EUR}} = P_{\text{CZ}}/P_{\text{D}} = 3.000/100 = 30$).

ODCHYLKY SKUTEČNÉHO A PARITNÍHO KURZU

- Existence neobchodovatelných statků (ve smyslu přeshraničního obchodu) – jedná se zejména o služby
- Náklady arbitráže – dopravní náklady, náklady na pojištění
- Obchodně politické překážky – cla, legislativní omezení

ERDI

- Exchange Rate Deviation Index

- $$ERDI = \frac{E_{D/F}}{E_{D/F}^{PPP}}$$

- Udává, jak se nominální kurz odchyluje od paritního kurzu
- ERDI = 1,47
 - Tzn., že nominální kurz je hodnotově téměř o 50% vyšší než kurz podle parity kupní síly a zároveň cenová hladina v zahraničí je téměř o 50% vyšší než v domácí ekonomice

CPL

- Comparative Price Level

- $$CPL = \frac{P_D}{E_{D/F} * P_F}$$

- Převrácená hodnota ERDI

- Je-li CPL větší než 1, potom je cenová hladina v domácí ekonomice vyšší než ve srovnávané zemi a tedy vnější kupní síla domácí měny je vyšší než vnitřní.

- CPL = 0,68

- Cenová hladina v domácí zemi dosahuje 68% cenové úrovně srovnávané země.
- Za obnos, za který si v domácí zemi koupím 1 spotřebitelský koš, si ve srovnávané ekonomice koupím 68% tohoto koše.

METODA GLOBÁLNÍCH FYZICKÝCH UKAZATELŮ

- Výběr fyzických ukazatelů produkce ekonomiky, takových, které mají vysoký stupeň korelace s HDP
 - Jedná se například o spotřebu elektrické energie, zaměstnanost v zemědělství, počet přepravených cestujících v letecké dopravě, počet vědců a inženýrů, výdaje na školství a vědu, dětskou úmrtnost, počet telefonů na 1000 obyvatel a další
- Výpočet pomocí regresní rovnice (vztah každého fyzického ukazatele k výši HDP na obyvatele)
- Jedná se o relativně přesnou metodu, avšak pracnou.

SYSTEM NÁRODNÍCH ÚČTŮ OSN

- Pokus o sjednocení metodiky
- Američtí ekonomové Meade a Stone 1941

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

3. PŘEDNÁŠKA JEDNODUCHÝ KEYNESIÁNSKÝ MODEL URČENÍ DŮCHODU

KEM/EK2

STRUKTURA PŘEDNÁŠKY

- 3.1. Charakteristika modelu rovnovážného výstupu
- 3.2. Spotřební funkce, úsporová funkce a AD ve dvousektorové ekonomice
- 3.3. Jednoduchý výdajový multiplikátor
- 3.4. Třísektorový model
- 3.5. Čtyřsektorový model

CHARAKTERISTIKA MODELU

- Porovnává vytvořený produkt (důchod) a tedy i **skutečné výdaje** na tento produkt s celkovými výdaji, které ekonomické subjekty zamýšlejí učinit při dané úrovni důchodu, tedy s **plánovanými výdaji**.
- Plánované výdaje: $AE = C + I + G + NX$
- Rozdíl mezi plánovanými výdaji a skutečnými výdaji – tvorba a čerpání zásob

PŘEDPOKLADY MODELU

- Fixní cenová hladina – ceny se ve sledovaném období nemění
- Fixní mzdy
- V ekonomice existuje produkční mezera – output gap
 - Skutečný produkt je menší než produkt potencionální
- Zásoba kapitálu je dostatečná (jsme schopni vyrobit celkovou poptávanou produkci)
- Zásoba práce je dostatečná, existuje nedobrovolná nezaměstnanost
- Podniky jsou schopny pokrýt jakkoli vysokou poptávku buď výrobou nebo ze zásob – úroveň produktu je určena pouze poptávkou
- Abstrahujeme od hrubých úspor podniků (= odpisy + nerozdělené zisky)
- Stabilní úroková míra – nemění se pod vlivem změny důchodu

DVOUSEKTOROVÁ EKONOMIKA

- Existují pouze 2 sektory
 - Domácnosti – spotřeba a úspory
 - Firmy – investice – v tomto modelu pouze autonomní, tj. nezávislé na úrovni důchodu
- Neodvádí se daně, nevyplácí se transfery $Y = YD$

SPOTŘEBNÍ FUNKCE - KRÁTKODOBÁ

- $C = C_a + c \cdot Y$
- C_a - autonomní spotřeba
- $c \cdot Y$ - indukovaná spotřeba
- c - mezní sklon ke spotřebě = $MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$
 - Nabývá hodnot od 0 do 1
 - V reálném světě 0,9 - 0,95
 - Konstantní, směrnice spotřební funkce
- Y - důchod
- APC - průměrný sklon ke spotřebě = podíl spotřeby na důchodu = $\frac{C}{Y}$
 - S růstem důchodu klesá

SPOTŘEBNÍ FUNKCE - DLOUHODOBÁ

- $C_a = 0$
- $C = c * Y$
- APC i MPC kolísají, s růstem Y je MPC stabilní a rovná se APC
- Spotřební funkce je přímka proložená body

- Hypotéza životního cyklu – vysvětlení proměnlivého podílu úspor na disponibilním důchodu - v lepších časech lidé spoří, v horších časech úspory utrácejí nebo si berou půjčky

- Teorie permanentního důchodu – spotřeba je odvozená od stabilního ročního průměrného důchodu – ta je odvozená od očekávaného celoživotního důchodu – spotřeba reaguje na odchylky v důchodu pouze tehdy, jsou-li považovány za trvalé

ÚSPOROVÁ FUNKCE

- Co domácnosti neutratí, to uspoří. $Y (YD) = C + S$
- $S = -S_a + s*Y$
- S_a – autonomní úspory – záporné – čerpáme je, když nemáme žádný důchod
- $s*Y$ – indukované úspory – tvoříme je, když máme příjem
- s – mezní sklon k úsporám = $MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y}$
 - Nabývá hodnot od 0 do 1
 - Konstantní, udává sklon úsporové funkce
- APS – průměrný sklon k úsporám = $\frac{S}{Y}$
- $APS + APC = 1$
- $MPS + MPC = 1$

INVESTIČNÍ FUNKCE

- Hrubé domácí soukromé investice
- Na nákup fixního kapitálu a na navýšení zásob
- Nezávislé na velikosti důchodu
- konstantní

ROVNOVÁŽNÝ DŮCHOD

$$AD = C + I$$

$$Y = Ca + cY + I$$

$$Y - cY = Ca + I$$

$$(1 - c)Y = Ca + I$$

$$Y = \frac{1}{1 - c} (Ca + I)$$

■ Podmínky rovnováhy

- $Y = AE$

- $IU = Y - AE = 0$

JEDNODUCHÝ VÝDAJOVÝ MULTIPLIKÁTOR

- $\alpha = \frac{1}{1-c}$
- Slouží i k výpočtu změny rovnovážného důchodu
- Růst investic o 10 mil vyvolá růst produktu o více než 10 mil
 - Při $c = 0,9$ to bude růst produktu o 100 mil.

PARADOX SPOŘIVOSTI

- Předpokládaný scénář: růst úspor vyvolá růst investic a to vyvolá růst zaměstnanosti a produktu
- Skutečný scénář: růst úspor vyvolá pokles produktu a následný pokles úspor na jejich původní úroveň
- Růst úspor je doprovázen poklesem spotřebních výdajů, které nejsou ničím kompenzovány

TŘÍSEKTOROVÁ EKONOMIKA

- Domácnosti + firmy + stát (vláda)
- S vládou přibývají tyto položky:
 - G – vládní nákupy – pouze autonomní
 - TR – transfery – pouze autonomní
 - TA – daně – autonomní a indukované
- Rozlišujeme důchod a disponibilní důchod
- $AD = C + I + G$

JEDNODUCHÝ VÝDAJOVÝ MULTIPLIKÁTOR

- $\alpha = \frac{1}{1 - c(1 - t)}$
- Odvození z rovnovážného produktu
- Další druhy multiplikátorů
 - Multiplikátor transferových plateb
 - $\Delta Y = \alpha * c * \Delta TR$
 - Multiplikátor autonomních daní
 - $\Delta Y = -\alpha * c * \Delta TA$

SALDO ROZPOČTU

- $BS = TA - (G + TR)$
- $BS = TA_a - t*Y - (G_a + TR_a)$
- $\Delta BS = \Delta TA - (\Delta G + \Delta TR)$
- POZOR PŘI VÝPOČTU ZMĚNY SALDA ROZPOČTU

SALDO ROZPOČTU - PŘÍKLAD

- Vypočítejte změnu salda rozpočtu, znáte-li: $c = 0,9$; $t = 0,4$; $\Delta TR = 100$.

ČTYŘSEKTOROVÁ EKONOMIKA

- Domácnosti + firmy + vláda + zahraničí
- Se zahraničím přibývají tyto položky:
 - $EX = X = \text{export}$ – pouze autonomní
 - $IM = M = \text{import}$ – autonomní i indukovaný
- $AD = C + I + G + NX$

- Zakreslení funkce čistého exportu

JEDNODUCHÝ VÝDAJOVÝ MULTIPLIKÁTOR

- $\alpha = \frac{1}{1 - c(1 - t) + m}$
- Odvození z rovnovážného produktu
- Menší než pro třísektorovou ekonomiku. Mimo úniků do daní jsou zde ještě úniky do zahraničí

ČTYŘSEKTOROVÁ EKONOMIKA - PŘÍKLAD

- Vypočítejte změnu rovnovážného produktu, znáte-li: $c = 0,8$; $t = 0,1$; $m = 0,15$; $\Delta IM = -200$ mil.

JEDNODUCHÝ VÝDAJOVÝ MULTIPLIKÁTOR - SROVNÁNÍ

- Dvousektorová ekonomika

- $\alpha = \frac{1}{1-c}$

- Třísektorová ekonomika - úniky do daní

- $\alpha = \frac{1}{1-c(1-t)}$

- Čtyřsektorová ekonomika - nejmenší - úniky do daní a do zahraničí

- $\alpha = \frac{1}{1-c(1-t)+m}$

- Grafické porovnání

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

4. PŘEDNÁŠKA AGREGÁTNÍ POPTÁVKA, AGREGÁTNÍ NABÍDKA

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- 4. Agregátní poptávka a agregátní nabídka
 - Agregátní poptávka
 - Keynesiánský přístup k agregátní nabídce,
 - Potencionální produkt
 - Agregátní nabídka - monetaristický přístup
 - Agregátní nabídka - klasický přístup

AGREGÁTNÍ POPTÁVKA

- Představuje objem celkových plánovaných výdajů na nákup produktu (Y) dané ekonomiky při určité cenové hladině (P)
 - Helísek
- Představuje reálný produkt, který by byl při dané cenové hladině kupován.
- $AD = C + I_G + G + NX$
- Největší složka: spotřeba domácností

TVAR KŘIVKY AD

- Pigouův efekt
- Keynesův efekt
- Efekt přesměrování
- Mundell - Flemingův efekt

PIGOUŮV EFEKT

- Efekt bohatství
- Efekt reálných peněžních zůstatků
- Domácnosti drží část svých finančních aktiv v podobě peněžních zůstatků
- Pokles cenové hladiny → růst reálné hodnoty peněžních zůstatků → domácnosti se cítí být bohatší → více utrácení → růst spotřebních výdajů domácností

KEYNESŮV EFEKT

- Efekt úrokové míry
- Pokles cenové hladiny → na běžné výdaje stačí méně nominálních peněz → klesá poptávka po penězích → roste poptávka po ostatních finančních aktivech → roste cena ostatních finančních aktiv → klesá nominální úroková míra → rostou výdaje citlivých na úrokovou míru (investice, výdaje domácností na dlouhodobé spotřební statky, apod.)

EFEKT PŘESMĚROVÁNÍ

- Pokles cenové hladiny → růst zahraniční poptávky po levnějším domácím zboží (může dojít i k poklesu domácí poptávky po relativně dražším zahraničním zboží → růst čistého exportu)

MUNDELL-FLEMINGŮV EFEKT

- Pokles cenové hladiny → růst reálných peněžních zůstatků
→ růst poptávky po ostatních finančních aktivech →
pokles úrokové míry (pod úroveň světové) → přesun
volných finančních prostředků do zahraničí → růst nabídky
domácí měny a růst poptávky po zahraniční měně
→ znehodnocení měnového kurzu → růst exportu
→ růst čistého exportu

POPTÁVKOVÉ ŠOKY

- **Pozitivní poptávkové šoky**
 - Posun AD doprava
- **Negativní poptávkové šoky**
 - Posun AD doleva

POPTÁVKOVÉ ŠOKY

- Změna bohatství domácností (růst ceny akcií)
- Změna osobního disponibilního důchodu (například snížením úrovně zdanění)
- Změna úrokových sazeb
- Změna nominální peněžní zásoby (zvýšení množství peněz v ekonomice znamená pokles úrokových měn, což vyvolá růst agregátní poptávky)
- Změna počtu obyvatel
- Změna očekávané míry inflace (vliv na spotřebu, investice i vládní nákupy)

POPTÁVKOVÉ ŠOKY

- Změna daňového zatížení firem (snížení daňového zatížení zvýší investice)
- Rozhodnutí vlády zvýšit vládní nákupy
- Hospodářský růst v zahraničí (zvýší se saldo obchodní bilance = NX)
- změna nominálního měnového kurzu
- Další faktory (administrativní regulační opatření)

AGREGÁTNÍ NABÍDKA

- Agregátní nabídka představuje množství produkce (Y) nabízené při určité cenové hladině (P)
- SAS – nejkontroverznější téma makroekonomie

KRÁTKODOBÁ AGREGÁTNÍ NABÍDKA

- Keynesiánská
- Monetaristická
- Klasická

KEYNESOVSKÁ SAS – EXTRÉMNÍ VERZE

- Předpoklady
 - Nominální mzdové sazby jsou fixní (kolektivní smlouvy)
 - Ceny se tvoří přirážkou ke mzdám
 - Produktivita práce je konstantní (existují volné kapacity práce i kapitálu)
- SAS je horizontální

KEYNESOVSKÁ SAS – ZÁKLADNÍ VERZE

- Fixní kapitál je plně využit, zapojujeme stále další jednotky práce → klesá mezní fyzický produkt práce i průměrný fyzický produkt práce (produktivita práce) → růst mzdových nákladů na jednotku produkce
- SAS je rostoucí

NABÍDKOVÉ ŠOKY

■ Nominální

- Změna nákladů v důsledku změn cen vstupů
 - Růst nákladů na pracovní sílu
 - Růst cen surovin na světových trzích
 - Růst cen dovážených vstupů v důsledku znehodnocení nominálního kurzu domácí měny
 - Růst daní

■ Reálné

- Změny v produktivitě výrobních faktorů
- Změna množství disponibilních výrobních faktorů

- Obdoba s PPF

DLOUHÉ OBDOBÍ – POTENCIONÁLNÍ PRODUKT

- Potencionální produkt Y^*
 - Produkt vytvořený při plné zaměstnanosti L^* , jinak hovoříme o skutečném produktu
- LAS – vertikální, na úrovni potencionálního produktu
 - Dlouhodobá rovnováha
 - Recesní mezera
 - Inflační mezera

NOVÁ KEYNESIÁNSKÁ EKONOMIE

- Dosavadní výklad – kolísání produktu a zaměstnanosti vychází z krátkodobě fixních nominálních mzdových sazeb
- Nová keynesiánská ekonomie – snaha o důkladnější odůvodnění strnulosti mezd a cen a to zejména směrem dolů

NEPRUŽNOST NOMINÁLNÍCH MEZD

- Příčiny nepružnosti mezd zejména směrem dolů:
 - Efektivnostní mzdy
 - Obava zaměstnavatelů ze ztráty kvalifikovaných pracovníků
 - Snaha motivovat pracovníky k dobrým výkonům
 - Mzdové tarify
 - Hystereze na trhu práce = zpětný vliv nezaměstnanosti na sebe samou
 - Zájem na snížení nezaměstnanosti a tedy i pokles mezd mají nezaměstnaní (outsideři), kteří na rozdíl od zaměstnaných (insiderů) mají jen velmi omezený vliv (např. prostřednictvím odborů)
 - Přejít frustrovaných jedinců do kategorie ekonomicky neaktivní → pokles tlaku na snižování mezd

NEPRUŽNOST CEN

■ Důvody

- Náklady na změnu cen
- Uzavřené kontrakty
- Nekoordinovanost podniků při změnách cen – výrobci vyčkávají i při klesající AD, nejsou si jisti, zda, když zlevní, "tak udělají ten samý krok i jejich odběratelé

MONETARISTICKÁ AS

- **Předpoklady**
 - Nominální mzdové sazby jsou dokonale pružné
 - Subjekty na trzích práce sledují vývoj reálných, nikoli nominálních mzdových sazeb
- **Peněžní iluze**
 - Nesprávné vnímání vývoje cenové hladiny ze strany pracovníků
 - Krátké období
- **Přirozená úroveň produktu**
 - Dlouhé období – informační bariéra pracovníků mizí – očekávání se tvoří adaptivním způsobem
 - Nezaměstnanost klesá na přirozenou míru nezaměstnanosti u^*

KLASICKÁ AS

- Předpoklady:
 - Nominální mzdové sazby jsou dokonale pružné v krátkém i dlouhém období
 - Ceny jsou dokonale pružné opět v SR i LR
- Trhy práce jsou neustále v rovnováze
 - $L = L^*$; $Y = Y^*$

NOVÁ KLASICKÁ MAKROEKONOMIE

- Lucas
- Předpoklady:
 - Dokonale pružné mzdy i ceny
 - Ekonomické subjekty sledují reálné mzdové sazby
- Vychází z hypotézy racionálních očekávání
 - Ekonomické subjekty vyhodnocují dostupné informace optimálně
 - Ekonomické subjekty činí převážně správná rozhodnutí
 - Ekonomické subjekty dělají pouze náhodné, nikoli systematické chyby, tyto chyby nejsou jednostranné a ve velkém souboru se vzájemně kompenzují

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

5. PŘEDNÁŠKA EKONOMICKÝ RŮST A HOSPODÁŘSKÝ CYKLUS

KEM/EK2

STRUKTURA PŘEDNÁŠKY

- Ekonomický růst a hospodářský cyklus
 - Pojetí ekonomického růstu
 - Zdroje ekonomického růstu
 - Modely ekonomického růstu
 - Bariéry ekonomického růstu
 - Ekonomie strany nabídky
 - Teorie hospodářského cyklu
 - Fáze hospodářského cyklu
 - Příčiny hospodářských cyklů

EKONOMICKÝ RŮST VS. HOSPODÁŘSKÝ CYKLUS

- **Ekonomický růst**
 - Dlouhodobý růst potenciálního produktu
- **Hospodářský cyklus**
 - Krátkodobé kolísání reálného produktu kolem potenciálního produktu
- **Ekonomický rozvoj**
 - Ekonomický růst + další aspekty (strukturální změny v národním hospodářství, technologické změny, zvyšování životní úrovně obyvatelstva)
 - Ekonomický růst je předpokladem ekonomického rozvoje

MĚŘENÍ VÝVOJE PRODUKTU

- Tempo růstu reálného produktu

- $g_{Yt} = \frac{Y_t - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} * 100$ (v %)

- Tempo růstu nominálního produktu

- $g_{Ynt} = g_{Yt} + \pi_t$

- Produkt na 1 obyvatele

- $g_{Yt/1obyv} = \frac{\frac{Y_t - Y_{t-1}}{L_t - L_{t-1}}}{\frac{Y_{t-1}}{L_{t-1}}} * 100$ (v%)

- Růst produktu v čase:

- $Y_{t+n} = Y_t * \left(1 + \frac{g}{100}\right)^n$

ZDROJE EKONOMICKÉHO RŮSTU

- Složky zdrojů růstu
- Kvantitativní a kvalitativní zdroje
- Kapitálová vybavenost práce
- Růstové účetnictví

SLOŽKY ZDROJŮ RŮSTU

- **Lidské zdroje**
 - Množství práce a její kvalifikace (včetně podnikatelského ducha)
 - Lidský kapitál
- **Přírodní zdroje**
 - Množství půdy a nerostného bohatství
 - Kvalita přírodních zdrojů (úrodnost půdy, kvalita NS, klimatické podmínky)
- **Kapitálové zdroje**
 - Kapitálové statky (stroje, budovy) a jejich technická úroveň (výkonnost, přesnost, náročnost na práci a energii)

KVANTITATIVNÍ A KVALITATIVNÍ ZDROJE

- **Kvantitativní**
 - Zapojování nových množství práce, půdy a kapitálu se stejnými kvalitativními charakteristikami do výroby
 - **Extenzivní růst**
- **Kvalitativní**
 - Zvyšování kvalifikace pracovníků
 - Využívání kvalitnějších přírodních zdrojů
 - Rozvoj technické úrovně fixního kapitálu
 - **Intenzivní růst**

KAPITÁLOVÁ VYBAVENOST PRÁCE

- Množství kapitálu připadající na jednotku práce = K/L
- Prohlubování kapitálu = růst poměru K/L
- Tempo růstu prohlubování kapitálu:

- $$g_{K/L} = \frac{\frac{K_t - K_{t-1}}{L_t - L_{t-1}}}{\frac{K_{t-1}}{L_{t-1}}} * 100$$

- Rozšiřování kapitálu = poměr K/L je konstantní

RŮSTOVÉ ÚČETNICTVÍ

- Určení podílů jednotlivých zdrojů na ekonomickém růstu
- Vychází z neoklasické teorie rozdělování důchodu na základě mezních produktivit MPP

$$\frac{\Delta Y}{Y} = v * \frac{\Delta K}{K} + (1 - v) * \frac{\Delta L}{L}$$

- $\theta = v = \frac{K * MPP_K}{Y}$
- $(1 - \theta) = (1 - v) = \frac{L * MPP_L}{Y}$
- Zohlednění technologického pokroku
- $\frac{\Delta Y}{Y} = v * \frac{\Delta K}{K} + (1 - v) * \frac{\Delta L}{L} + \kappa$

AGREGÁTNÍ PRODUKČNÍ FUNKCE

- $Y = f(K, L, A, T)$
- Zapisujeme v podobě Cobb-Douglasovy produkční funkce
 - Abstrahujeme od VF půda
 - $Y = T * K^{\alpha} * L^{\beta}$
 - Koeficienty α a β = podíl kapitálu, respektive práce na vytvořeném produktu

MODELY EKONOMICKÉHO RŮSTU

- Klasické modely
- Neoklasický model
- Keynesiánské modely
- Škola mezí růstu
- Udržitelný rozvoj
- Teorie endogenního růstu

KLASICKÉ MODELY

■ Malthus

- Veškerá půda je využívána (stagnující množství a kvalita půdy)
- Neuvažuje růst množství ani kvality kapitálu (technologický rozvoj)
- Jediným zdrojem růstu je růst obyvatelstva
- Mzdy dlouhodobě na úrovni životního minima = železný zákon mzdový = substitenční mzdy → nulový růst produktu

■ Ricardo

- Postupný přechod k obdělávání i méně úrodných půd
- Dosažení stacionárního stavu – pracovníci získávají substitenční mzdy, zbylý důchod jde na vysoké renty vlastníků pozemků a minimální zisky podnikatelů
- Připouští technologický pokrok
- Předpokládá přínos zahraničního obchodu v podobě komparativních výhod

NEOKLASICKÝ MODEL

- Solow
 - Existence kapitálu
 - Možnost jeho neomezené kombinace s prací
 - Tempo růstu práce je konstantní a dáno exogenně
- Výpočet viz výše

KEYNESIÁNSKÉ MODELY

- Harrod, Domar
- Rovnovážený růst = růst při plné zaměstnanosti zásoby kapitálu a při plné zaměstnanosti zásoby práce
 - Růst množství práce je dán exogenně
 - Konstantní podíl úspor na důchodu
 - Fixní koeficienty pracovní náročnosti produkce ($l=L/Y$) a kapitálové náročnosti ($k=K/Y$)
 - K vyrobení 1 jednotky produkce je zapotřebí l jednotek práce a k jednotek kapitálu (není možné je vzájemně zaměnit)
 - Předpokládáme konstantní výnosy z rozsahu
 - Všechny úspory jsou proinvestovány

ŠKOLA MEZÍ RŮSTU

- Římský klub (60. léta 20. stol.)
- Zkoumání vzájemné podmíněnosti celosvětového vývoje následujících proměnných: obyvatelstva, průmyslové produkce, produkce potravin, znečištění životního prostředí a vyčerpání přírodních zdrojů
- Dále zkoumají vývoj ukazatelů životní úrovně jako produkt na obyvatele a střední délka života
 - Limity růstu – při rychlém tempu růstu obyvatelstva – vyčerpání zdrojů – neberou v potaz technologický pokrok

UDRŽITELNÝ ROZVOJ

- Takový vývoj výroby a spotřeby, který umožňuje uspokojení současných potřeb, tak aby nedošlo k omezení těchto potřeb pro budoucí generace
- Upřednostňuje se kvalitativní růst před kvantitativním

TEORIE ENDOGENNÍHO RŮSTU

- Snaží se vysvětlit dlouhodobé přetrvávání rozdílů mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi
- Důvod: technologický pokrok v podobě zkvalitňování fyzického a lidského kapitálu – endogenní – generován uvnitř ekonomiky
- Pozitivní externality – přenos nových myšlenek do celé společnosti díky nedokonalé patentové ochraně
 - Dochází k růstu produktivity VF a vytváření nových myšlenek
 - Rostoucí výnosy z rozsahu
- Technologický pokrok závisí na:
 - Výchozí situaci
 - Institucionálních podmínkách – např. vládní podpora výzkumu

BARIÉRY EKONOMICKÉHO RŮSTU

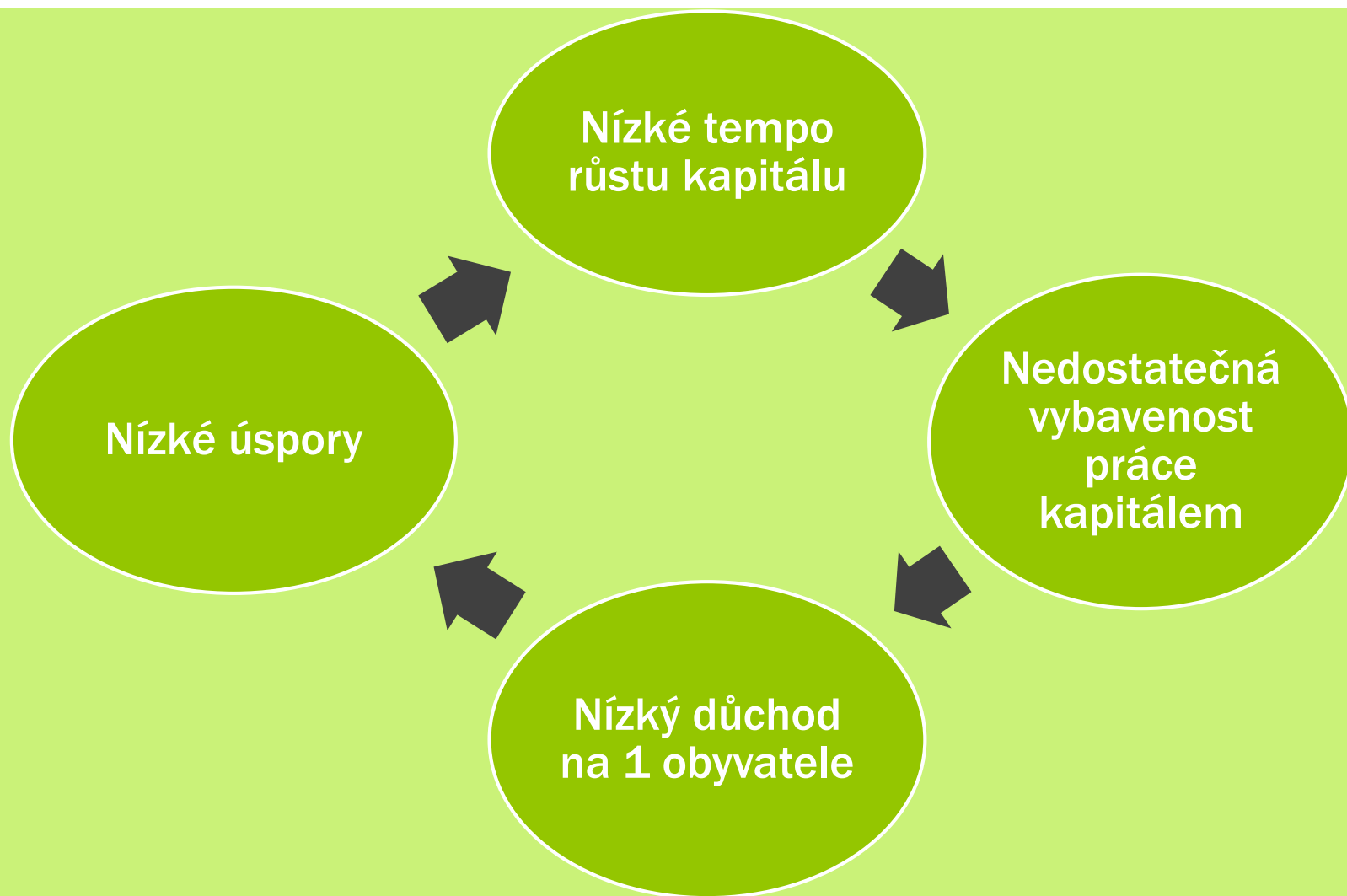
- Vývoj ekonomické úrovně země závisí na:
 - Tempu prohlubování kapitálu
 - Vývoji technologických změn

- Vývoj obyvatelstva
 - 1. stádium – vysoká míra natality a mortality – pomalý růst obyvatelstva
 - 2. stádium – vysoká natalita, klesající mortalita (pokrok v medicíně) – **populační exploze**
 - 3. stádium – pokles míry porodnosti, růst obyvatelstva zpomaluje
 - 4. stádium – stabilizovaná míra porodnosti i úmrtnosti – téměř nulový růst populace

BARIÉRY EKONOMICKÉHO RŮSTU

- **Populační exploze**
 - Velké rodiny i přes snahu vlády u určitý stupeň regulace porodnosti
 - Náboženské důvody
 - Ekonomické důvody – nedostatečný sociální systém – velká rodina uživí důchodce i invalidy
- **Nedostatečná zásoba kapitálových statků**
 - Základní bariéra ekonomického růstu
 - K rozšíření a prohloubení kapitálu chybí tvorba úspor – nízký důchod na obyvatele neumožňuje lidem spořit
 - Únik úspor do zahraničí – za nižší mírou inflace a vyšší úrokovou mírou

BLUDNÝ KRUH NEROZVINITOSTI

BARIÉRY EKONOMICKÉHO RŮSTU

- Nedostatečný technologický pokrok
- Nedostatečná kvalifikace pracovní síly
- Únik mozků
- Přírodní vlivy – katastrofy, sucha v Africe, extrémně příznivé počasí
- Institucionální bariéry
 - Právní rámec podnikání – smluvní jistota, vymahatelnost vlastnických práv
 - Byrokratický aparát – udělování licencí, proces vzniku podniku
 - Náboženské, rodové a jiné příbuzenské vazby, kulturní tradice, zvyky v intenzitě práce
 - Politická stabilita/nestabilita dané země

PŘEKONÁNÍ NEROZVINITOSTI

- **Start ekonomického růstu**
 - Rozvoj výroby v určitém odvětví - rychlý růst produktu umožní tvorbu úspor – ty umožní investování do dalších odvětví až k sebeudržujícímu růstu celé ekonomiky
 - Start probíhá v zemědělství (vhodné klimatické podmínky), těžbě nerostných surovin, v odvětvích využívajících levnou pracovní sílu – industrializace
 - Podpora vlády – proexportní politika, omezení importu
 - Podpora zvenčí – experti, zahraniční finanční zdroje

EKONOMIE STRANY NABÍDKY

- Prorůstová politika, Laffer
- Zkoumá faktory, které odrazují nebo stimulují k práci, k tvorbě úspor a k investování
- Zdanění důchodů
 - Vysoké zdanění pracovních důchodů odrazuje od práce
- Uplatnění a výsledky
 - 80. léta USA – daňové reformy snižující daňové zatížení
 - Dopad spíše na AD, než na AS

TEORIE HOSPODÁŘSKÉHO CYKLU

■ Charakteristika cyklu

■ Krátkodobé

- sezónní výkyvy v produkci – zemědělství, stavebnictví – několik měsíců
- Kitchinovy cykly – cca 3 leté – výkyvy v zásobách a rozpracované výrobě

■ Střednědobé

- Juglarovy – okolo 10 let – změny v investicích

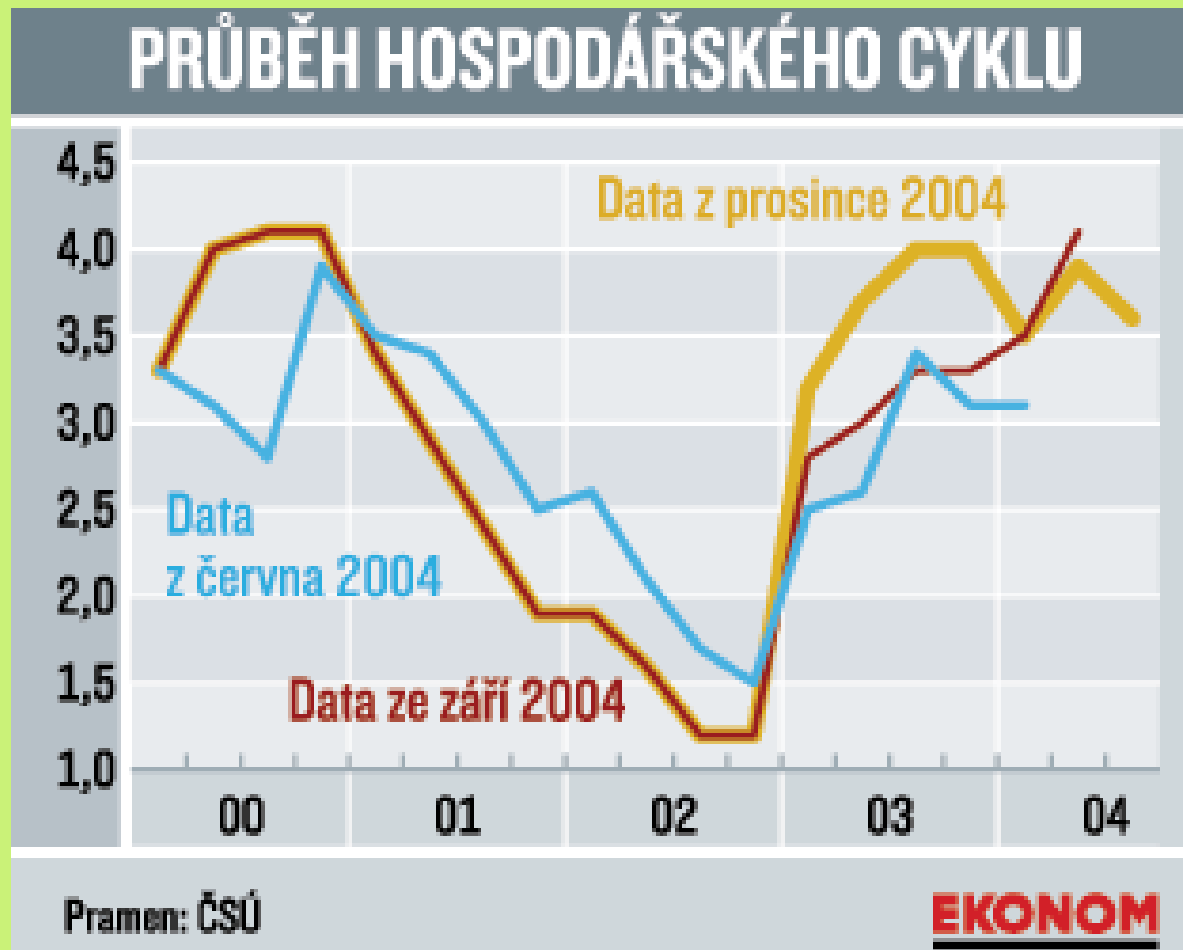
■ Dlouhodobé

- Kondratěvovy – cca 50 let – zásadní změny ve výrobních technologiích (průmyslové revoluce), politické události – války; objevení nových významných nalezišť nerostných surovin

FÁZE HOSPODÁŘSKÉHO CYKLU

- Expanze
 - Kontrakce
 - Deprese
 - Recese
 - Konjunktura
 - Stagnace
-
- Možnosti zobrazení hospodářského cyklu
 - http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_2013-Q1_B.pdf

PRŮBĚH HOSPODÁŘSKÉHO CYKLU

PŘÍČINY HOSPODÁŘSKÝCH CYKLŮ

- Kolísání AS a AD
- Teorie konjunktury
- Multiplikátor a akcelerátor
- Externí a interní příčiny cyklů

KOLÍSÁNÍ AD A AS

- Poptávkové a nabídkové šoky a jejich příčiny
- Např:
 - Výrazné zvýšení vládních nákupů – na zbrojení
 - Velký nárůst cen surovin na světových trzích – zejména ropy
 - Přírodní katastrofy, války
 - Kolísání zahraniční poptávky – u malých otevřených proexportně orientovaných ekonomik

TEORIE KONJUNKTURY

■ Keynesiánský přístup

- Rozkolísanost AD po vlivem výkyvů v investičních a spotřebních výdajích – pesimistická očekávání, výkyvy v bohatství (změna ceny akcií)

■ Monetaristický přístup

- Rozkolísanost AD je podmíněna peněžní iluzí pracovníků – jejich nesprávnými inflačními očekáváními
- Připouští pouze vliv monetární politiky – nevhodná MP centrální banky

■ Nová klasická makroekonomie

- Hypotéza racionálních očekávání
- Připouští efekt neočekávané změny AD pouze za předpokladu krátkodobé mylné interpretace vývoje cenových relací podniky a pracovníky

TEORIE KONJUNKTURY

- **Teorie politického hospodářského cyklu**
 - Rozhodující příčiny v kolísání produktu vidí v zásazích autorit do ekonomiky
 - Expanzivní politika mírnící nezaměstnanost a restriktivní politika navyšující inflaci jsou v souladu s frekvencí voleb
 - Před volbami je preferována expanzivní fiskální politika, po volbách naopak
- **Inovační teorie (Schumpeter)**
 - Střednědobé cykly jsou způsobeny inovacemi
 - Fáze poklesu – ozdravný proces, kdy zanikají neperspektivní investice

MULTIPLIKÁTOR A AKCELERÁTOR

- vysvětluje vliv výdajů firem na hospodářský cyklus;
- **akcelerační princip investic:** vztah mezi objemem vyráběné produkce a objemem kapitálu potřebného k její výrobě ⇒
- vzroste-li objem produkce, je nutné zvýšit fixní kapitál; důsledkem je zvýšení poptávky po investicích, vznikají tzv. **indukované investice** (naproti tomu restituční investice jsou investice potřebné na nahrazení opotřebovaného fixního kapitálu)
- podle principu akcelerace platí, že vzrůst poptávky po investicích je v rostoucí ekonomice vyšší než růst produktu
- **multiplikační efekt investic:** rostoucí investice vyvolají další růst poptávky a produkce a s ním i další vzestup investičních výdajů

MULTIPLIKÁTOR A AKCELERÁTOR

- růst produkce ve fázi konjunktury však postupně naráží na kapacitní možnosti ekonomiky \Rightarrow akcelerační princip začíná fungovat v obráceném směru (se zastavením růstu produkce klesá poptávka po investicích, což vede k dalšímu snížení produkce v důsledku působení multiplikátoru); v důsledku poklesu produkce firmy přestanou obnovovat fixní kapitál a dojde k jeho znehodnocení
- znehodnocený fixní kapitál se firmy rozhodnou (obzvláště v případě zlepšení hospodářských vyhlídek) po čase obnovit; tím zahájí nákup investičních statků, ten vede k růstu produkce a celé se to opakuje (opětovně působí akcelerační a multiplikační efekt)
- Urban Jan: Teorie národního hospodářství

EXTERNÍ A INTERNÍ PŘÍČINY CYKLŮ

- **Externí příčiny cyklů**
- vznikají mimo rámec ekonomického systému
- např. změny v počtu obyvatel (> přírůstek obyvatelstva může vést ke zvýšení produkce a nastartovat vzestupnou fázi cyklu, úbytek naopak), vynálezy, inovace (> vzestup podnikových investic, který dále vede ke růstu prac. příležitostí, zvýšení produkce), války (> může způsobit urychlení vývoje i útlum)
- **Interní příčiny cyklů**
- vznikají uvnitř ekonomiky
- např. vývoj spotřeby a ekonomických investic, nákladové šoky, hospodářsko-politická aktivita státu

DŮSLEDKY HOSPODÁŘSKÝCH CYKLŮ

■ Ekonomické důsledky

- Růst nezaměstnanosti v období recese, pokles produktu, růst produkční mezery
- Vysoká nezaměstnanost a její specifické důsledky
- Kolísání cenové hladiny
- Nestabilní vnější ekonomická pozice

■ Politické důsledky

- Nespokojenost obyvatelstva v době recese a deprese
- Např. nástup Hitlera k moci
- Nálady v současné Evropě

PROTICYKLICKÁ POLITIKA

- Aktivistická keynesiánská politika
- Alternativní přístupy
 - Liberální ekonomické směry, které zpochybňují účinek keynesiánské stabilizační politiky
- Předvídání hospodářských cyklů, konjunkturální indikátory

AKTIVISTICKÁ KEYNESIÁNSKÁ POLITIKA

- „vyhlazování“ cyklu probíhá přes regulaci AD
- Politika vysoké zaměstnanosti
- Protiinflační politika

- Fiskální politika
- Monetární politika – množství peněz v ekonomice – úroková míra – výdaje citlivé na úrokovou míru
- Vnější měnová a obchodní politika – politika ovlivňující čistý export

PŘEDVÍDÁNÍ HOSPODÁŘSKÝCH CYKLŮ

- **Konjunkturální indikátory:**
- **Předstihové indikátory – současný stav napovídá, jakým směrem se bude ubírat národní hospodářství**
 - Počty přijatých zakázek
 - Počty vydaných stavebních povolení
 - Indexy akciových trhů
- **Souběžné indikátory – slouží k popisu právě probíhající cyklické fáze**
 - Reálný HDP
 - Míra nezaměstnanosti, počet nezaměstnaných, počet volných pracovních míst
 - Ceny výrobců
- **Zpožděné indikátory – znamenají doznívání určité cyklické fáze**
 - Mzdy
 - Maloobchodní obrat
 - Spotřebitelské ceny

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

6. PŘEDNÁŠKA PENÍZE A BANKOVNÍ SYSTÉM

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- 6. Peníze a bankovní systém
 - 6.1. Vývoj peněz, funkce a formy peněz
 - 6.2. Poptávka po penězích
 - 6.3. Komerční banky
 - 6.4. Tvorba bankovních peněz
 - 6.5. Centrální banka
 - 6.6. Trh peněz

VÝVOJ PENĚZ

- Barter
 - Zbožové peníze
 - Drahé kovy
 - Papírové peníze
 - Virtuální peníze
-
- Peníze – všeobecně přijímaný ekvivalent směny

PENĚŽNÍ ZÁSoba

- Peněžní zásoba – M – množství peněz v ekonomice k určitému okamžiku = nabídka peněz
- Peněžní agregáty – členíme dle likvidity
 - M1
 - Oběživo (hotovost mimo bankovní sektor)
 - Depozita na viděnou, na požádanou (vklady na běžných účtech a na části spořicíh účtů)
 - M2 = M1 + quasi peníze
 - Termínovaná depozita
 - Depozita denominovaná v cizí měně
 - Depozitní směnky
 - L = M2 +
 - Státní pokladniční poukázky
 - Poukázky ČNB v portfoliu českých nebankovních subjektů

PENĚŽNÍ AGREGÁTY DLE ČNB

	M1	M2	M3
Emitované oběživo	X	X	X
Jednodenní vklady	X	X	X
Vklady s dohodnutou splatností do 2 let		X	X
Vklady s výpovědní lhůtou do 3 měsíců		X	X
Repo operace			X
Akcie/podílové listy fondů peněžního trhu			X
Emitované dluhové cenné papíry do 2 let			X

FUNKCE PENĚZ

- Prostředek směny
 - Použití pro běžné transakce
- Zúčtovací (účetní) jednotka
 - Vyjádření ceny
- Uchovatel hodnoty
 - Úspory , jedna z forem bohatství

BANKOVNÍ SOUSTAVA

- **Jednostupňová**
 - Pouze jedna banka, která plní funkci centrální banky i komerčních bank
- **Dvoustupňová**
 - Centrální banka + komerční banky

KOMERČNÍ BANKY

- Hlavní činnost
 - Získávání finančních prostředků (ve formě vkladů)
 - Poskytování úvěrů
- Rozdělení dle hlavní funkce
- Univerzální banky
- Pasivní bankovní obchody
- Aktivní bankovní obchody
- Neutrální bankovní obchody
- V ČR registrováno 44 bank a stavebních spořitelén

CENTRÁLNÍ BANKA

- Banka bank
- Hlavní úkoly centrální banky
 - Tvůrce monetární politiky
 - Nezávislá
 - Udržuje stabilitu bankovního sektoru
 - Věřitel poslední instance
 - Udělování bankovních licencí
 - Bankovní dohled
 - Ostatní úkoly
 - Správa měnových rezerv
 - Emise bankovek
 - Regulace měnového kurzu – vnější měnová politika
 - Vedení účtů státního rozpočtu

MANDÁT ČNB

- pečovat o cenovou stabilitu,
- dohlížet na stabilitu finančního systému,
- zajišťovat hladký oběh peněz a plynulý platební styk,
- podporovat vyvážený a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky.

BILANCE ČNB

- http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/dekadni_bilance/cnb_bilance.html

OBĚŽIVO

- Struktura peněz v oběhu
- http://www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/index.html

TVORBA BANKOVNÍCH PENĚŽ

aktiva		pasiva	
rezervy	A	vklady	A+B
půjčky	B		
celkem	A+B	celkem	A+B

TVORBA BANKOVNÍCH PENĚŽ

- Jednoduchý multiplikátor bankovních peněz
- $\Delta D = \frac{1}{r} * \Delta R$
- D – přírůstek / úbytek depozit
- r – míra povinných minimálních rezerv
- R – prvotní přírůstek / úbytek peněz

- PMR v ČR jsou 2%!!!

TRH PENĚŽ

- Poptávka po penězích
- Nabídka peněz
- Nominální úroková sazba

- Peníze – pouze ty nejlíkvídnější podoby
- OFA – ostatní finanční aktiva

- Keynesiánské pojetí

ÚROKOVÁ SAZBA

- Míra výnosu ostatních finančních aktiv

- $$i_N = \frac{\text{úrok}}{\text{množství peněz}(N)} * 100 (v \%)$$

- Reálná úroková sazba

- Příklad: Přírůstek kupní síly dané sumy peněz

- $$i_R = \frac{N(1+i_N) - N(1+\pi)}{N(1+\pi)} * 100 (v \%)$$

- Zjednodušeně

- $$i_R = i_N - \pi$$

- Úroková sazba

- náklad obětované příležitosti – co bychom získali, kdybychom peníze nedrželi v hotovosti, ale ve formě OFA

NABÍDKA PENĚZ

- Kontrolována centrální bankou
- Nabízené množství peněz = peněžní zásoba obíhající určitou rychlostí
- Cena peněz – úroková míra

- MS
 - Vertikální
 - Pozitivně skloněná

ENDOGENNÍ PENÍZE

- Endogenní nabídka peněz – ovlivněna okolnostmi zevnitř ekonomiky mimo CB
 - Nabídka peněz se zcela přizpůsobuje poptávce – CB uspokojuje poptávku komerčních bank a ty uspokojují poptávku podniků po penězích
 - Nabídka peněz je horizontální
 - Nabídka peněz není pod kontrolou CB
 - Banky vytvářejí speciální finanční deriváty nepodléhající tvorbě rezerv
 - Podniky si půjčují navzájem
 - Reakce na restriktivní politiku CB

POPTÁVKA PO PENĚZÍCH

- MD – množství peněz, které jsou ekonomické subjekty ochotny držet při různé úrokové sazbě
- Motivy držby peněz
 - Transakční
 - Opatrnostní
 - Spekulační
- Tvar křivky MD

POSUNY POPTÁVKY PO PENĚZÍCH

- Změna cenové hladiny
- Změna reálného důchodu
- Vývoj počtu podnikatelských subjektů v ekonomice
- Změna platebních zvyklostí
- Finanční inovace
- Změna preferencí při utváření struktury aktiv

ROVNOVÁHA NA TRHU PENĚŽ

- Poptávané množství peněz = nabízené množství peněz
- Změna rovnovážného stavu
 - Posun MS díky expanzivní nebo restriktivní monetární politice
 - Změna množství peněz v ekonomice
 - Posun MD
 - Množství peněz v ekonomice zůstává stejné
- Nová rovnováha se stanovuje přes trh ostatních finančních aktiv

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

7. PŘEDNÁŠKA OTEVŘENÁ EKONOMIKA

KEM/EK2

STRUKTURA PŘEDNÁŠKY

- 7. Otevřená ekonomika
 - 7.1. Mezinárodní obchod, absolutní a komparativní výhody
 - 7.2. Mezinárodní pohyb kapitálu
 - 7.3. Měnový kurs a jeho determinanty
 - 7.4. Mezinárodní měnová soustava
 - 7.5. Platební bilance a zahraniční dluh
 - 7.6. Příčiny, formy a důsledky vnější nerovnováhy
 - 7.7. Mechanismus vnější ekonomické rovnováhy

OTEVŘENOST EKONOMIKY

- Míra otevřenosti ekonomiky
- $= \frac{\text{vývoz}}{\text{HDP}} * 100$ (v %)
- Míra otevřenosti české ekonomiky = 80% (Eurostat)
- Míra otevřenosti ekonomiky USA - cca 11%

- Nízká míra otevřenosti:
 - Velký domácí trh (vyspělé země)
 - Malá konkurenceschopnost (rozvojové země)
- Vysoká míra otevřenosti:
 - Malý vnitřní trh
 - Úzká specializace
 - Nově industrializované země

ABSOLUTNÍ A KOMPARATIVNÍ VÝHODY

- Model 2 země, 2 výrobky
- Možnosti zápisu do tabulek
 - Kusy
 - Čas potřebný k výrobě jedné jednotky
- Klasická politická ekonomie
- Přínosy z obchodu

ABSOLUTNÍ VÝHODY 1/2

- Adam Smith
- Země by se měla specializovat na výrobu těch statků, které je schopna vyrábět levněji (za použití menšího množství práce) než ostatní země
- Každá země by se měla soustředit na to, co umí nejlépe

ABSOLUTNÍ VÝHODY 2/2

■ Základní předpoklady

- Svobodný obchod mezi zeměmi
- Nulové transakční náklady (zejména dopravní)
- Konstantní výnosy z rozsahu
- Pracovní teorie hodnoty:
 - Hodnota zboží je dána množstvím práce použitým při jeho výrobě
- Dokonalá mobilita pracovní síly mezi odvětvími
- Dokonalá imobilita pracovní síly mezi zeměmi
- Indiferentní produkt
 - V obou ekonomikách se vyrábí produkt, který je spotřebiteli vnímán stejně
 - levnější zboží z dovozu neberou jako méně kvalitní

KOMPARATIVNÍ VÝHODY

- David Ricardo
- Mezinárodní obchod je výhodný i v případě, že země nerealizuje žádnou absolutní výhodu
- Porovnáváme náklady obětované příležitosti
- Platí stejné předpoklady jako u absolutních výhod

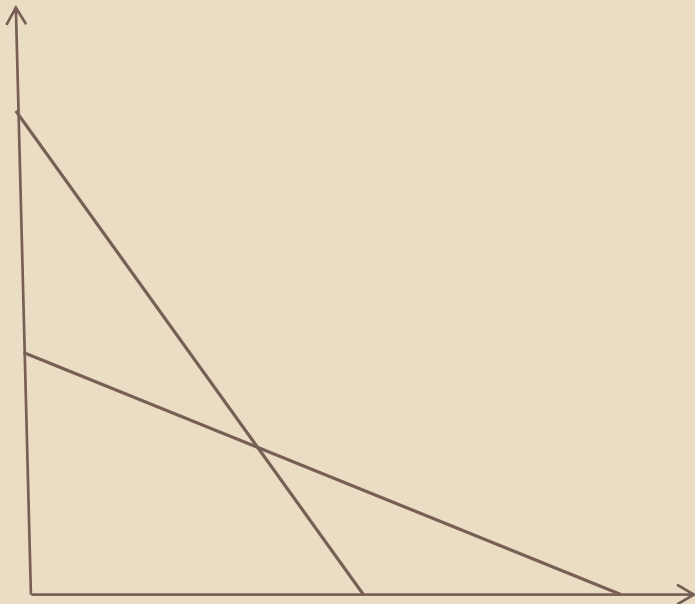
ABSOLUTNÍ A KOMPARATIVNÍ VÝHODY - PŘÍKLAD

	Země A	Země B
potraviny	1	3
oděvy	2	5

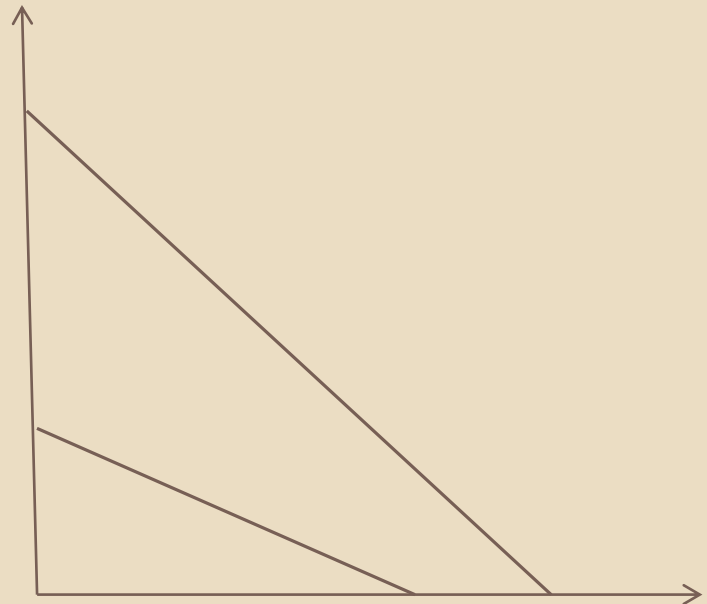
PŘÍNOSY Z OBCHODU

- Zobrazení pomocí hranice produkčních možností

Absolutní výhody

Komparativní výhody

MEZINÁRODNÍ POHYB KAPITÁLU

- Mezinárodní pohyb kapitálu představuje změnu pohledávek a závazků rezidentů dané ekonomiky vůči zahraničí
 - Přesuny peněžních fondů (hotovost, bankovní depozita)
 - Přesuny CP (akcií, obligací)
 - Poskytování nebo splácení úvěrů
- Příčiny mezinárodního pohybu kapitálu
 - Platby za dodávky statků, za služby výrobních faktorů, transferové platby
 - Intervenční nákupy CB
 - Zhodnocení finančních aktiv

ZHODNOCENÍ FINANČNÍCH AKTIV

- Rozdílná očekávaná výnosnost finančních aktiv
 - Souvisí s vývojem cenové hladiny
 - Zdanění výnosů
 - Transakční náklady na pořízení finančních aktiv
 - Očekávaná změna měnového kurzu
- Likvidita
 - Možnost přeměnění aktiva na jiné aktivum
- Riziko
 - Zohledňuje se pomocí tzv. rizikové prémie
 - Jiný než předpokládaný vývoj cenové hladiny
 - Jiný než očekávaný vývoj měnového kurzu
 - Pohledávky se stávají zcela nebo částečně nedobytnými

KRÁTKODOBÝ A DLOUHODOBÝ KAPITÁL

■ Krátkodobý kapitál

- Krátkodobý příliv bankovních depozit nebo úvěrů
- Nákup CP s krátkou dobou splatnosti (do 1 roku)
- Horký kapitál – spekulativní a arbitrážní obchody
 - Rychlé změny úrokové míry, cen CP, měnových kurzů

■ Dlouhodobý kapitál

- Dlouhodobé úvěry
- Nákupy velkých balíčků akcií s cílem ovládnout podnik = PZI
- Bere v úvahu i jiné okolnosti než likviditu, riziko nebo výnosnost
 - Překonání bariér mezinárodního obchodu (cla kvóty)

MĚNOVÝ KURZ A JEHO DETERMINANTY

- Měnový kurz
- Měnový trh
- Parita úrokových sazeb
- Parita kupních sil

MĚNOVÝ KURZ

- Nominální měnový kurz
 - Cena jedné měny vyjádřená v jiné měně
- Bilaterální kurz
 - Jedna měna vůči jiné (jedné) měně
 - 19,96 CZK/USD
- Efektivní kurz
 - Jedna měna vůči koši (souboru) národních měn
 - Koš měn – např. SDR – zvláštní práva čerpání
- Valuty – hotovost
- Devizy – bezhotovostní
- Kurzy promptní
- Kurzy termínované
- http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/banka?_nfpb=true&_pageLabel=exchangerates_subportal01

MĚNOVÝ KURZ – MOŽNOSTI ZÁPISU

■ Přímý zápis = přímá kotace

- Kolik jednotek domácí měny zaplatím za jednu (u některých měn 100) jednotku cizí měny
- Užíván ve většině ekonomik
- 25,81 CZK/EUR
- 19,99 CZK/USD

■ Nepřímý zápis = nepřímá kotace

- kolik jednotek cizí měny dostanu za jednu jednotku domácí měny
- Užíván například ve Velké Británii
- 0,05 USD/CZK
- 0,033 GBP/CZK

REŽIMY MĚNOVÉHO KURZU 1/2

- Režim čistého plovoucího kurzu = free floating
 - CB se předem vzdává možnosti intervenovat
 - Kurz měny je dán interakcí poptávky a nabídky na měnovém trhu
 - CB drží velmi nízké nebo nulové devizové rezervy
 - Změna devizových rezerv v rámci platební bilance je dána jejich zhodnocením a pohybem měnového kurzu
 - USA, EMU, Kanada, Austrálie, (MMF 2008)
- Režim řízeného plovoucího kurzu = managed floating
 - CB zasahuje do dění na měnovém trhu, pokud to uzná za vhodné
 - Kurz ovlivňován pomocí intervencí
 - Intervence jsou převážně proti posilování (zhodnocování) kurzu domácí měny

REŽIMY MĚNOVÉHO KURZU 2/2

- Režim pevného kurzu
 - Měna navázána na jinou měnu nebo koš měn
 - CB stanoví centrální hodnotu kurzu (centrální paritu) a zaváže se tuto hodnotu kurzu dlouhodobě udržovat pomocí intervencí
 - Je možné stanovit fluktuační pásmo v %
 - Např.: $\pm 15\%$

MĚNOVÝ TRH

- Výše kurzu se tvoří pod vlivem nabídky a poptávky
- FD
- FS
- Posuny křivek
 - Vývoj mezinárodního obchodu
 - Spekulační vlivy
- Rovnovážný měnový kurz

PARITA KUPNÍCH SIL

- Purchasing Power Parity – PPP
- Základy teorie v 16. stol. ve Španělsku
- Termín pochází z počátku 20. stol.
- Cíl – vysvětlit dlouhodobé trendy ve vývoji měnových kurzů
- Měnové kurzy by se dlouhodobě neměly lišit od kurzů paritních
- Předpoklady
 - Volný obchod mezi zeměmi
 - Nulové dopravní náklady
 - Nulové náklady na získávání informací
 - Nulové časové náklady

PPP – ZÁKON JEDINÉ CENY

- Stejný výrobek by měl v domácí zemi stát stejně jako v zahraničí pokud jeho cenu přepočteme na společnou měnu
- $P_D = E_{D/F} * P_F$ (P = cena, nikoli cenová hladina)
- Měnový kurz odpovídá poměru domácí a zahraniční ceny
- $E_{D/F} = \frac{P_D}{P_F}$

ZÁKON JEDINÉ CENY - PŘÍKLAD

- Jestliže určitý výrobek stojí v ČR 150 CZK a v Německu 10 EUR, potom kurz dle zákona jediné ceny je 15 CZK/EUR
- Pokud by ve skutečnosti byla hodnota kurzu 10 CZK/EUR, bylo by možné pořídit tento výrobek v Německu levněji (za 100 CZK)
- Přesun domácí – české – poptávky do zahraničí
- Prostor pro cenovou arbitráž
 - Bezriziková spekulace, kdy spekulant těží z přístupu na 2 nebo více trhů s rozdílnými cenami. Nakupuje na trhu s nižšími cenami a prodává na trhu s vyššími cenami.
- Zvýšená poptávka v Německu povede k růstu ceny v Německu a zároveň dojde k poklesu poptávky po zboží v ČR a to povede k poklesu ceny v ČR. Zároveň může dojít ke změně měnového kurzu (znehodnocování koruny)
- Nastolení rovnováhy
- Překážky fungování – nesplnění výše uvedených předpokladů + neobchodovatelnost některých výrobků

ABSOLUTNÍ VERZE TEORIE PARITY KUPNÍ SÍLY

- Rozšíření zákona jedné ceny
- Měnový kurz by měl být na takové úrovni, aby vnitřní kupní síla obou měn byla shodná s jejich vnější kupní silou
 - Částka v korunách, kterou domácnost zaplatí za 1 spotřebitelský koš, musí po vynásobení měnovým kurzem stačit na zakoupení identického spotřebního koše v zahraničí.
- Vysvětluje, jaký by měl být měnový kurz k určitému datu ve vztahu k relativní úrovni cenových hladin
- Porovnává cenové hladiny
 - Cenová hladina = vážený průměr cen zboží a služeb obsažených ve spotřebitelském koši (spotřební koš pro ČR obsahuje 692 tzv. cenových reprezentantů)
- Podle parity kupní síly platí:
 - $E_{D/F} = \frac{P_D}{P_F}$
- K měření odchylek nominálního a paritního kurzu používáme reálný měnový kurz, ERDI a CPL

SPOTŘEBITELSKÝ KOŠ ČR

■ Zdroj: www.czso.cz

Oddíly COICOP	leden 2007	prosinec 2011	leden 2012
Potraviny a nealkoholické nápoje	164	161	161
Alkoholické nápoje, tabák	20	21	21
Odívání a obuv	71	67	65
Bydlení, voda, energie, paliva	41	46	45
Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	82	81	79
Zdraví	47	20	18
Doprava	83	80	80
Pošty a telekomunikace	3	4	4
Rekreace a kultura	113	111	110
Vzdělávání	12	12	12
Stravování a ubytování	43	42	42
Ostatní zboží a služby	50	55	55
Úhrn	729	700	692

VNĚJŠÍ A VNITŘNÍ KUPNÍ SÍLA - PŘÍKLAD

- Spotřebitelský koš v ČR – 25000 CZK
- Spotřebitelský koš v Německu – 1000 EUR
- Paritní kurz
 - $E_{D/P} = \frac{25000 \text{ CZK}}{1000 \text{ EUR}} = 25 \text{ CZK/EUR}$
- Skutečný kurz např. 30 CZK/EUR
- Vnitřní kupní síla koruny je vyšší než vnější – doma si za 25000 CZK koupím 1 spotřební koš. Když 25000 CZK vyměním na EUR, dostanu 833,33 EUR (25000/30) – tzn. V Německu si koupím pouze 83,33% spotřebního koše
- Vnitřní kupní síla eura je menší než vnější kupní síla eura. Za 1000 EUR si v Německu koupím 1 spotřebitelský koš, když eura vyměním na koruny, získám 30000 CZK. Za ty si koupím 1,2 spotřebního koše.

RELATIVNÍ VERZE TEORIE PARITY KUPNÍ SÍLY

- Říká, jaká by měla být změna měnového kurzu za určité období ve vztahu k relativní změně cenových hladin obou zemí
- Říká, jak by se měl změnit měnový kurz za určité období, aby relativní odchylka měnového kurzu od kurzu podle parity kupní síly zůstala zachována
- Hodnota reálného kurzu by měla zůstat zachována. Reálný kurz by neměl zhodnocovat nebo znehodnocovat.

- $\frac{R_{t+1}}{R_t} = 1$

- $$\frac{\frac{E_{D/F(t+1)} * P_{F(t+1)}}{P_{D(t+1)}}}{\frac{E_{D/F(t)} * P_{F(t)}}{P_{D(t)}}} = \frac{P_{D/F(t+1)} * P_{F(t+1)} * P_{Dt}}{E_{D/F(t)} * P_{F(t)} * P_{D(t+1)}} = \frac{E_{D/F(t+1)} * \frac{P_{F(t+1)}}{P_{F(t)}}}{E_{D/F(t)} * \frac{P_{D(t+1)}}{P_{D(t)}}} = \frac{E_{D/F(t+1)}}{E_{D/F(t)}} *$$

$$\frac{1 + \pi_F}{1 + \pi_D} = 1 \Rightarrow \frac{E_{D/F(t+1)}}{E_{D/F(t)}} = \frac{1 + \pi_D}{1 + \pi_F}$$

RELATIVNÍ VERZE TEORIE PARITY KUPNÍ SÍLY

- Rostla-li domácí cenová hladina rychleji než zahraniční cenová hladina, a chceme-li aby hodnota reálného kurzu zůstala zachována, domácí měna musí oslabit.
- V případě, že by domácí měna neoslabil (nominální kurz by se nezhodnotil), došlo by k posílení reálného kurzu (snížení hodnoty reálného kurzu) a snížení konkurenceschopnosti domácích firem.

- Další možný zápis:

- $$\frac{E_{D/F}(t+1) - E_{D/F}(t)}{E_{D/F}(t)} = \pi_D - \pi_F$$

- Za předpokladu nízké míry zahraniční inflace by relativní změna nominálního kurzu měla odpovídat inflačnímu diferenciálu

PARITA ÚROKOVÝCH SAZEB

- Interest Rate Parity
- Snaží se vysvětlit krátkodobé výkyvy měnových kurzů
- Základní princip:
 - Zvýšení úrokových sazeb v domácí ekonomice povede za jinak stejných podmínek k přílivu portfoliových investic ze zahraničí, k růstu poptávky po domácí měně a jejímu krátkodobému zhodnocení
- Základní předpoklady
 - Domácí a zahraniční aktiva jsou stejně likvidní
 - Domácí a zahraniční aktiva jsou stejně riziková
 - Investoři preferují investice v té které zemi pouze z hlediska zisku
 - Domácí a zahraniční aktiva se mohou lišit pouze svými výnosy
- Nekrytá parita úrokových sazeb
- Krytá parita úrokových sazeb

NEKRYTÁ PARITA ÚROKOVÝCH SAZEB

- Pokud se investor rozhodne investovat v zahraničí, nezajímá ho pouze rozdíl domácí a zahraniční úrokové míry, ale také předpokládaný vývoj měnového kurzu
- Nekrytá – investor se nezajišťuje proti pohybu měnového kurzu
- Investice doma:
- $I_D = x * (1 + i_D)$
- Investice v zahraničí:
- $I_F = \frac{x}{E_t} * (1 + i_F) * E^e_{t+1}$
 - Částku v domácí měně musím přepočítat na měnu zahraniční, zúročit ji a zpátky přepočítat budoucím očekávaným kurzem
- Mezinárodní trh aktiv je v rovnováze, když $I_D = I_F$
 - $i_D = i_F + \frac{E^e - E}{E}$; domácí úroková sazba se rovná zahraniční úrokové saze + relativní změně měnového kurzu

KRYTÁ PARITA ÚROKOVÝCH SAZEB

- Zajištění proti kurzovému riziku pomocí forwardového kurzu
 - Již dnes umožňuje investorům dohodnout si kurz, za který na konci období prodají jistinu a úrok ze zahraničního depozita
- Odvození stejné jako u nekryté parity, jen kurz očekávaný nahradíme kurzem forwardovým
- Vztah pro výpočet forwardového kurzu:
 - $F_{t+1} = E_t * \frac{1+i_D}{1+i_F}$

PLATEBNÍ BILANCE A ZAHRANIČNÍ DLUH

- Platební bilance
 - Horizontální struktura
 - Vertikální struktura
- Zahraniční dluh
- Stádia zadluženosti

PLATEBNÍ BILANCE

- Nejkoncentrovanější výpovědí o úrovni mezinárodního propojení ekonomiky je platební bilance země, která udává přehled všech ekonomických transakcí mezi domácími a zahraničními subjekty.
- Na základě společných znaků třídíme položky do několika základních skupin: zboží, služby, důchody, transfery, dlouhodobý kapitál, krátkodobý kapitál, devizové rezervy.
- Pohyby těchto položek sledujeme prostřednictvím jednotlivých účtů platební bilance.
- Platební bilance je vždy vyrovnaná!

HORIZONTÁLNÍ STRUKTURA

- Běžný účet
- Finanční účet
- Kapitálový účet
- Účet chyb a opomenutí
- Změna devizových rezerv

BĚŽNÝ ÚČET

- **Obchodní bilance** - pohyb výrobků tj. bilance exportu a importu
- **Bilance služeb** (neviditelný obchod) - turistika, doprava + tranzitní poplatky, licence, diplomatické a vojenské zastoupení v cizině, spoje
 - **A.1. + A.2. = výkonová bilance**
- **Bilance výnosů** - důchody z VF ve vlastnictví domácí země, jež jsou zapojeny v zahraničí; důchody z VF ve vlastnictví zahraničních subjektů, jež jsou zapojeny v domácí ekonomice - tj. mzdy, zisky, dividendy, úroky a renty
- **Jednostranné převody** - sociální transfery, dary (nevedou ke vzniku zahraničních pohledávek)

KAPITÁLOVÝ ÚČET

- Zachyceny například transakce související s obchodem s nehmotnými statky (ochranné známky, patenty apod.), odpuštění pohledávek, příliv prostředků ze strukturálních fondů EU,.....

FINANČNÍ ÚČET

- Zachycuje vývoz a dovoz kapitálu dlouho- i krátkodobého. Bilance na finančním účtu velmi výrazně ovlivňuje celkové bohatství země a její čistou úvěrovou (věřitelskou či dlužnickou) pozici
 - **Přímé investice** – přímé domácí investice v zahraničí, přímé zahraniční investice v domácí ekonomice (ČR - deseti a více procentní podíl na základním kapitálu podniku)
 - **Portfoliové investice** – majetkové cenné papíry a účasti, obligace
 - **Ostatní kapitál** dlouhodobý i krátkodobý - mezibankovní úvěry, arbitrážní transakce

ÚČET CHYB A OPOMENUTÍ

- Zahrnuje i kurzové rozdíly
- Nedokonalá evidence (nejednotné informace o mezinárodních transakcích a operacích)
- rozdíl mezi výsledkem běžného a kapitálového účtu na straně jedné a změnou rezerv na straně druhé

ZMĚNA DEVIZOVÝCH REZERV

- Devizové rezervy ČNB
- Zlato
- Zvláštní práva čerpání – MMF

- http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/bop_czk.htm

- http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/komentar.html

VERTIKÁLNÍ STRUKTURA

- **Vývoz zboží a služeb** je označován znaménkem **plus (+)**, neboť v tomto případě peníze do země přitékají.
- **Dovoz zboží a služeb** je označován znaménkem **mínus (-)**, neboť v tomto případě peníze ze země odtékají.
- Finanční toky **zvyšující aktiva** tuzemských ekonomických subjektů v zahraničí (tj. **vývoz kapitálu**) jsou označovány znaménkem **mínus (-)**.
- Finanční toky **snižující závazky** tuzemských ekonomických subjektů v zahraničí (tj. **dovoz kapitálu**) jsou označovány znaménkem **plus (+)**.
- **Přírůstek devizových rezerv** je označován znaménkem **mínus (-)**, **pokles devizových rezerv** znaménkem **plus (+)**.

ZAHRANIČNÍ DLUH

Zahraniční dluh roste v situaci, kdy nové půjčky za zahraničí převyšují splátky starých půjček včetně úroků.

- ***Roste-li zahraniční dluh (dluh domácích soukromých firem vůči zahraničním soukromým firmám) domácí měna apreciuje (na BÚ vzniká schodek).***
- ***Klesá-li zahraniční dluh domácí měna deprecie (na BÚ vzniká přebytek).***

ZAHRANIČNÍ DLUH

■ Širší pojetí

- Vyjadřuje investiční pozici vůči zahraničí
- Veškeré závazky domácích subjektů vůči zahraničí neboli pohledávky zahraničních subjektů vůči subjektům domácím
- Peněžní úvěry, obligace, vklady v bankách, pohledávky v podobě dodávek zboží
- Hrubý (brutto) dluh, odečteme-li pohledávky domácích subjektů vůči zahraničí, získáme čistý (netto) dluh

■ Užší pojetí

- Vyloučíme závazky, které nejsou spojeny s povinností platit úrok nebo vracet jistinu – např. PZI

STÁDIA ZADLUŽENOSTI

- Mladá dlužnická země
 - NX je záporný, čistý příliv kapitálu je kladný, čistý dluh roste
- Zralá dlužnická země
 - NX se dostává z deficitu so kladných čísel, čistý příliv kapitálu slábne, růst čistého zahraničního dluhu se zpomaluje
- Země splácející dluhy
 - Kladný NX stále roste, dochází k čistému odlivu kapitálu a k poklesu čistého dluhu
- Mladá věřitelská země
 - NX se dostává do deficitu, zvyšují se příjmy ze zahraničních aktiv, slábnoucí čistý odliv kapitálu, čistý dluh se přeměňuje na čistou věřitelskou pozici
- Zralá věřitelská země
 - NX je deficitní, vysoký příliv důchodů (příjmů ze zahraničních aktiv) umožňuje zemi zvyšovat čistou věřitelskou pozici

PŘÍČINY A FORMY VNĚJŠÍ NEROVNOVÁHY

Vnější ekonomická rovnováha je interpretována jako vyrovnaný běžný účet platební bilance (přístup preferovaný keynesiánci).

- *Jedná se (při jisté míře zjednodušení) o vyrovnaný čistý export ($NX = 0$).*

Vnější ekonomická nerovnováha:

- *přebytkový NX*
- *deficitní NX*

Příčiny:

- *vývoj domácího a zahraničního GDP*
- *vývoj domácí a zahraniční cenové hladiny*
- *protekcionalistická a proexportní opatření*
- *změny preferencí spotřebitelů*

PŘÍČINY A FORMY VNĚJŠÍ NEROVNOVÁHY

Vnější ekonomická rovnováha je interpretována jako vyrovnaná platební bilance (přístup preferovaný monetaristy).

- *Zde se (při jisté míře zjednodušení) bere v úvahu nejen vývoj čistého exportu, ale též finančního účtu platební bilance beze změny devizových rezerv.*

Vnější ekonomická rovnováha:

- *současně vyrovnaný běžný i finanční účet*
- *vzájemné vykompenzování salda běžného a finančního účtu*

Příčiny: např. deficit BÚ je doprovázen nedostatečným přebytkem FÚ a tedy financován snížením devizových rezerv

DŮSLEDKY VNĚJŠÍ NEROVNOVÁHY

Důsledek přebytkového čistého exportu

- nižší objem užití statků ve srovnání s vytvořeným produktem
- růst zahraničních aktiv

Důsledek deficitního čistého exportu

- růst zahraničního zadlužení
- vznik finanční krize

Důsledek nevyrovnané celkové platební bilance

- růst či pokles devizových rezerv
- růst či pokles domácí peněžní zásoby

MECHANISMUS VNĚJŠÍ ROVNOVÁHY

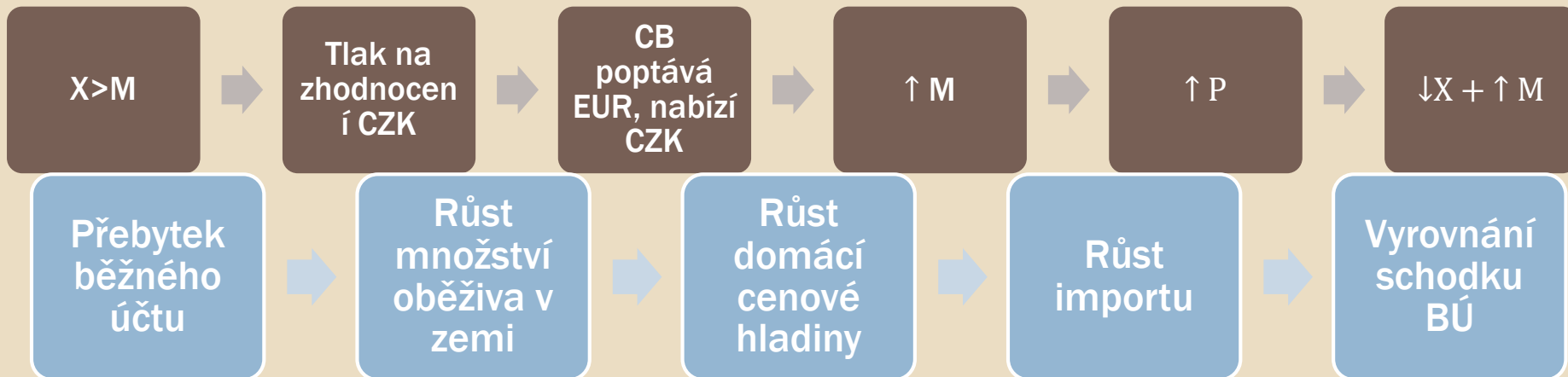
- Cenový mechanismus
- Důchodový mechanismus
- Kurzový mechanismus
- Vyrovnání celkové platební bilance
- Vládní regulace vnější rovnováhy

CENOVÝ MECHANISMUS

■ Předpoklady:

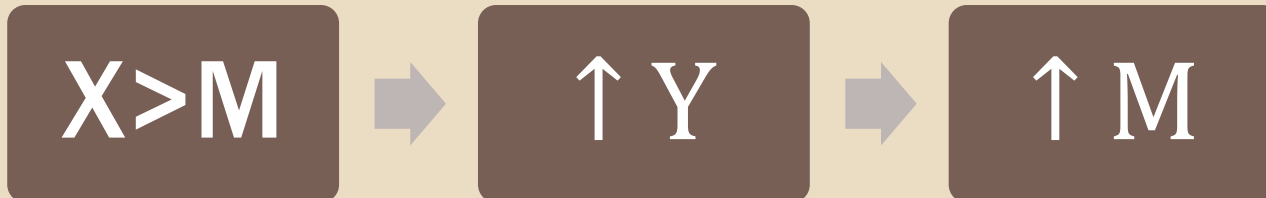
- založen na kvantitativní teorii peněz \Rightarrow monetaristický přístup
- pevné devizové kursy
- pružné ceny a mzdy
- jednoznačný vztah $\Delta P = k \cdot \Delta M$

- Jestliže je v ČR $X > M \Rightarrow$ přebytek deviz \Rightarrow tlak na posílení Kč
- CB musí bránit měnový kurs koruny intervencí \Rightarrow růst peněžní zásoby \Rightarrow růst $P \Rightarrow$ snížení X a růst M

DŮCHODOVÝ MECHANISMUS

- *Keynesiánská verze automatického vyrovnání PB*
- *Předpoklady:*
 - *pevné devizové kursy*
 - *fixní ceny a mzdy*
 - *stabilní úroková míra*
- *Import je funkcí domácího reálného důchodu $M = f(Y)$*
- *Jestliže je v ČR $X > M \Rightarrow$ růst $Y \Rightarrow$ přírůstek importu*
- *Teorém lokomotivy*

KURZOVÝ MECHANISMUS

■ Předpoklady:

- volně pohyblivý devizové kursy
- čistý tok peněz vyvolaný saldem nemá vliv na P
- peněžní toky nemají vliv na domácí ani zahraniční i

- Jestliže je v ČR $X > M \Rightarrow$ přebytek deviz \Rightarrow tlak na posílení Kč \Rightarrow zdražení exportu + zlevnění importu

VLÁDNÍ REGULACE VNĚJŠÍ ROVNOVÁHY

- *nežádoucí spojení s recesí a nezaměstnaností*
- *pomalost a nespolehlivost přizpůsobovacích procesů*
- *přímé usměrnění NX prostřednictvím:*
 - *podpory exportu – subvence exportérům*
 - *útlumu importu – dovozní cla a kvóty*
- *přesměrování výdajů z dovážené na domácí produkci – vládní zakázky, investiční pobídky*
- *devalvací kurzu*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

8. PŘEDNÁŠKA NEZAMĚŠTNANOST

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- 8. Nezaměstnanost
 - 8.1. Podstata nezaměstnanosti
 - 8.2. Přirozená míra nezaměstnanosti
 - 8.3. Typy nezaměstnanosti
 - 8.4. Důsledky nezaměstnanosti

ROZDĚLENÍ OBYVATELSTVA

■ Ekonomicky aktivní

■ Zaměstnaní

- Pracující, nemocní, stávkující, ženy na mateřské dovolené, lidé čerpající řádnou dovolenou

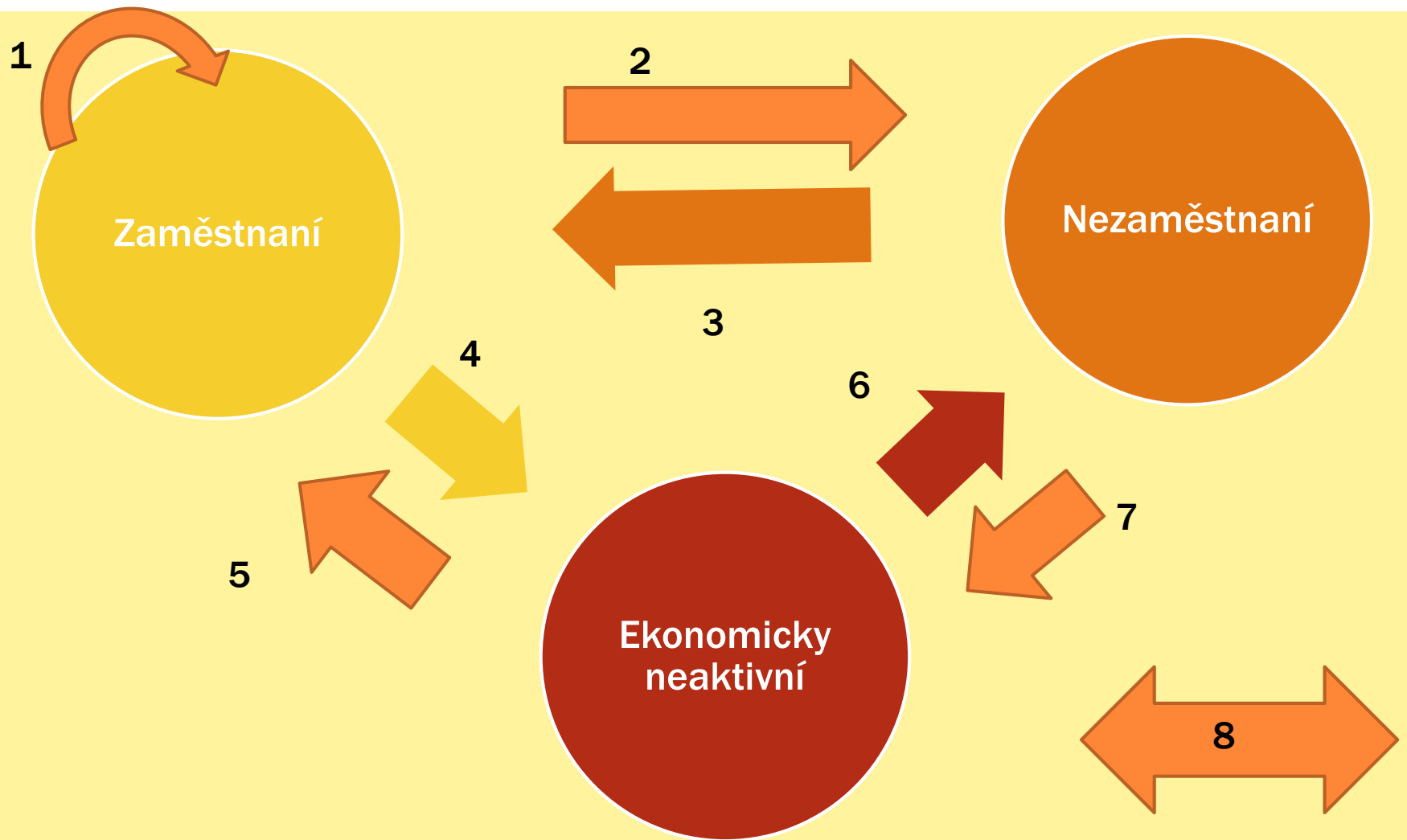
■ Nezaměstnaní

- Nemají placené zaměstnání ani samozaměstnání, práci aktivně hledají (jsou registrovaní na ÚP), jsou ochotni během krátké doby do práce nastoupit

■ Ekonomicky neaktivní

- Děti, studenti, starobní důchodci, rentiéři, ženy v domácnosti, těžce tělesně a mentálně postižení

PŘECHODY MEZI JEDNOTLIVÝMI SKUPINAMI

MĚŘENÍ NEZAMĚSTNANOSTI

- Míra nezaměstnanosti
- $u = \frac{U}{E} = \frac{U}{U+L} * 100$ (v %)
- U = počet nezaměstnaných
- E = počet ekonomicky aktivních
- L = počet zaměstnaných

NEZAMĚSTNANOST PODLE CZSO

- Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) se provádí kontinuálně v náhodně vybraném vzorku domácností a je zaměřené na zjišťování ekonomického postavení obyvatelstva na území celé republiky. Rozsah šetření a ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce (ILO – www.ilo.org) a metodickým doporučením Eurostatu (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>). Výsledky VŠPS jsou publikovány podle bydliště respondentů.

NEZAMĚŠTANANOST PODLE CZSO

■ Zaměstnaní

- Za zaměstnané se považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání; hlavním kritériem pro zařazení mezi zaměstnané je tedy vyvíjení jakékoliv odměňované pracovní aktivity. Není proto rozhodující, zda pracovní aktivita těchto osob měla trvalý, dočasný, sezónní či příležitostný charakter a zda měly jen jedno nebo více souběžných zaměstnání, nebo zda současně studovaly, pobíraly nějaký důchod apod.
- Podle mezinárodní metodiky jsou mezi zaměstnané zahrnovány i tyto skupiny osob:
 - profesionální příslušníci armády a
 - osoby na mateřské dovolené, které před nástupem pracovaly (nikoli další nebo rodičovské dovolené)

NEZAMĚŠTNANOST PODLE CZSO

■ Nezaměstnaní

- Za nezaměstnané se podle mezinárodně srovnatelné metodiky považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňovaly 3 podmínky ILO:
 - nebyly zaměstnané,
 - byly připraveny k nástupu do práce, tj., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání,
 - v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci (prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, přímo v podnicích, využíváním inzerce, podnikáním kroků pro založení vlastní firmy, podáním žádosti o pracovní povolení a licence nebo jiným způsobem).

Mezi nezaměstn

ZMĚNA METODIKY MPSV

- Na základě dohody s Českým statistickým úřadem Ministerstvo práce a sociálních věcí počínaje lednem 2013 přechází na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR s názvem **Podíl nezaměstnaných osob**, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Tento ukazatel nahrazuje doposud zveřejňovanou míru registrované nezaměstnanosti, která poměřuje všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám. Údaje počínaje měsícem říjnem 2012 jsou zveřejněny podle stávající i nové metodiky paralelně, od ledna 2013 pouze podle nového výpočtu.

Důvody pro změnu ukazatele registrované nezaměstnanosti: ukazatel míry registrované nezaměstnanosti srovnává dosažitelné uchazeče o zaměstnání s pracovní silou tvořenou kombinací údajů z více zdrojů - dosažitelní uchazeči o zaměstnání z evidence ÚP, zaměstnané osoby z dat Výběrových šetření (VŠPS) ČSÚ,

ZMĚNA METODIKY MPSV

- údaje o zaměstnanosti z VŠPS na úrovni okresů nejsou dostatečně reprezentativní, detailní výsledky trpí vyšší chybovostí, pro nižší územní celky zcela chybí (v souvislosti s úspornými opatřeními ve státní a veřejné správě další rozšiřování VŠPS tak, aby poskytovalo podrobnější údaje, nepřichází v úvahu, VŠPS bude naopak omezeno pouze na zabezpečení požadavků vyplývajících z mezinárodních dohod),
- nezanedbatelným důvodem je také srovnávání nebo záměna míry nezaměstnanosti MPSV a VŠPS ČSÚ a jejich nesprávná interpretace.

DRUHY NEZAMĚŠTANOSTI

- Frikční nezaměstnanost
- Strukturální nezaměstnanost
- Cyklická nezaměstnanost

FRIKČNÍ NEZAMĚSTNANOST

- Vyhledávací
- Dobrovolná
- Složka přirozené míry nezaměstnanosti
 - *Lépe placená práce*
 - *Lepší pracovní podmínky*
 - *Hledání práce po stěhování*
 - *Studenti hledající první zaměstnání – jak kteří*

STRUKTURÁLNÍ NEZAMĚSTNANOST

- *Dobrovolná*
- *Složka přirozené míry nezaměstnanosti*
- *Časový nebo prostorový nesoulad mezi požadovanou a nabízenou kvalifikací*
 - *Nepružné nominální mzdy*
 - *Útlum určitých odvětví*

CYKlickÁ NEZAMĚSTNANOST

- Nedobrovolná
- Souvisí s hospodářským cyklem
 - Objevuje se při recesi
- Rozdíl mezi skutečnou a přirozenou mírou nezaměstnanosti

- Útlum celé ekonomiky
- Pracovní místa ubývají ve všech odvětvích

DOBROVOLNÁ A NEDOBROVOLNÁ NEZAMĚSTNANOST

- Dobrovolná
 - Frikční
 - Strukturální
- Nedobrovolná
 - Cyklická

PŘIROZENÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

Přirozená míra nezaměstnanosti (plná zaměstnanost)

- úroveň nezaměstnanosti, při níž se daný trh práce nachází ve stavu všeobecné rovnováhy, tj. cyklická nezaměstnanost je nulová.

- *cyklická nezaměstnanost = 0 $\Rightarrow u = u^* \Rightarrow$ ekonomika je na PPF*
- *cyklická nezaměstnanost > 0 $\Rightarrow u > u^* \Rightarrow$ recesní produkční mezera*
- *cyklická nezaměstnanost < 0 $\Rightarrow u < u^* \Rightarrow$ expanzní produkční mezera*

PŘIROZENÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

- V rozvinutých ekonomikách má tendenci růst
- Důvody:
 - Silnější regulační zásahy vlády
 - Příliš vysoké sociální dávky
 - Vysoké zdanění
 - Vysoká minimální zda (dopad na nekvalifikovanou pracovní sílu)
 - Rostoucí význam sociálně psychologických faktorů
 - Bydlení s rodiči, neochota stěhovat se
 - Hystereze na trhu práce
 - U^* sleduje vývoj skutečné míry nezaměstnanosti
 - Ztráta kvalifikace, lidé si přivydělávají a při tom jsou registrovaní na úřadu práce, rezignace
 - Dynamické strukturální změny v ekonomikách
 - Demografické změny
 - Mladí, ženy, rasové skupiny – skupiny náchylnější k nezaměstnanosti – pokud jejich podíl v ekonomice roste, roste i u^*

PŘIROZENÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

Evropa

- Silná vazba na rodinu
- Jazyková bariéra
- Kulturní bariéra
- Nepružný trh s nemovitostmi
- Rozdílné sociální systémy
- Štědré sociální dávky

USA

- Ochota stěhovat se za prací
- Jeden jazyk
- Jedna kultura
- Pružnější trh s nemovitostmi
- Jeden sociální systém
- Nižší podpora od státu

DŮSLEDKY NEZAMĚŠTNANOSTI

- **Důsledky pro stát**
 - Vysoké transferové platby
 - Nevyužité zdroje
- **Důsledky pro občany**
 - Pokles životní úrovně
 - Ztráta pracovních návyků
 - Ztráta kvalifikace
 - Ztráta přátel
 - Beznaděj

OKUNŮV ZÁKON

- Klesne-li skutečný produkt o 2 % vůči potenciálnímu produktu, míra nezaměstnanosti vzroste přibližně o 1 %.

- $\frac{Y}{Y^*} = 1 + 0,02(u^* - u)$

SNIŽOVÁNÍ NEZAMĚSTNANOSTI

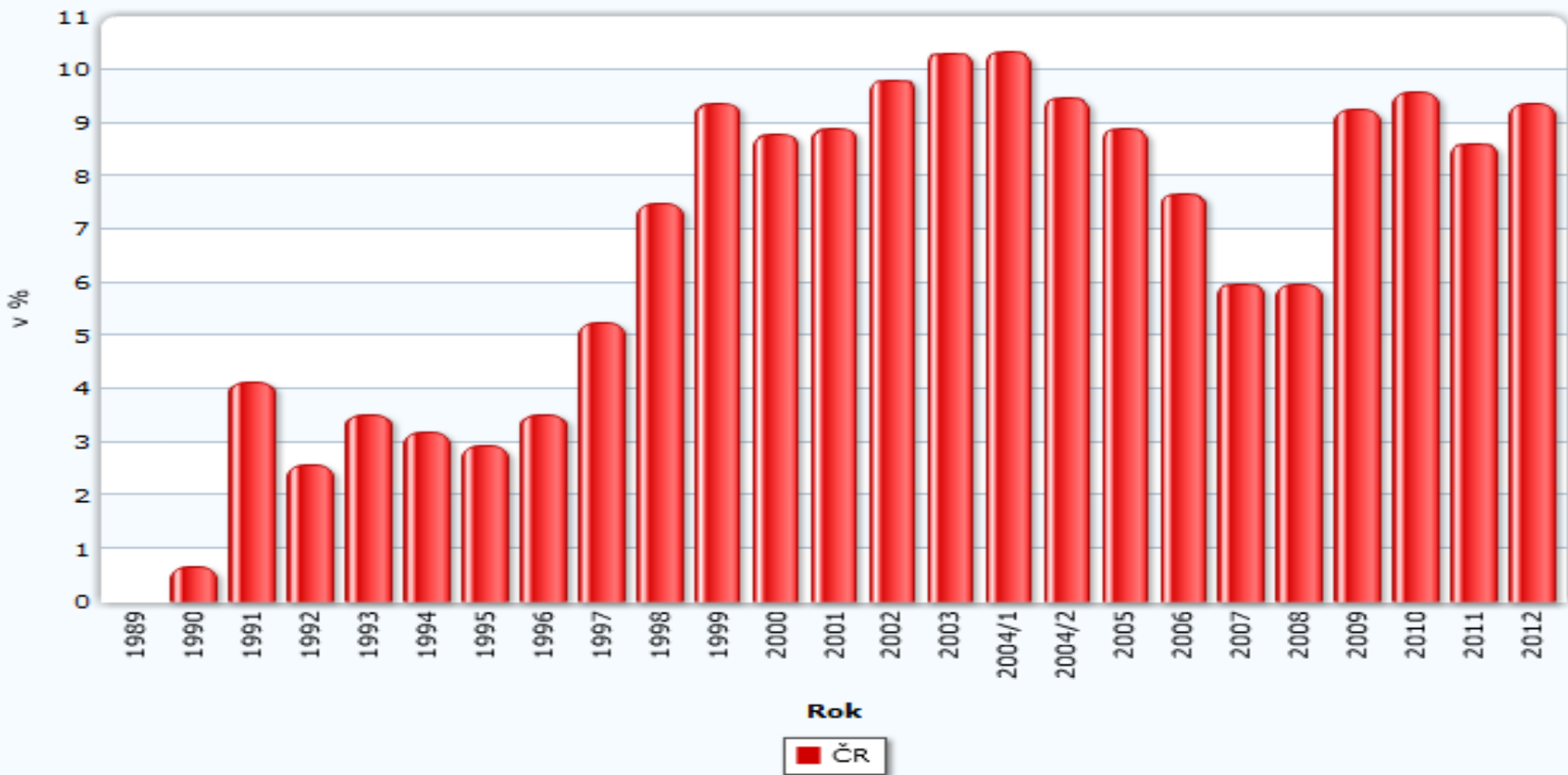
- Aktivní politika zaměstnanosti
- Poptávkově orientovaná fiskální a monetární politika
 - Keynesiánský přístup
 - Tvorba nových pracovních míst
 - Přímo – zaměstnává stát, kraj apod. - „veřejně prospěšné práce“
 - Nepřímo – zaměstnává soukromá firma - státní zakázky

3 MIKROEKONOMICKÉ PŘÍČINY NEDOBROVOLNÉ NEZAMĚSTNANOSTI

- Příliš vysoké mzdy požadované odbory
 - Pokles poptávky po práci, mzdová sazba fixní
 - Růst nabídky práce, mzdová sazba fixní
-
- **POZOR, JSME NA TRHU PRÁCE!!! OSY POPISUJEME L A W!!!**

VÝVOJ NEZAMĚŠTNANOSTI V ČR

Míra registrované nezaměstnanosti v ČR (stav k 31.12.)

Pokud se animovaný graf nezobrazí, je třeba nainstalovat Flash player verze 8 a vyšší. Program si můžete stáhnout na adrese www.adobe.com

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

9. PŘEDNÁŠKA INFLACE

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- 9.1. Podstata a formy inflace
- 9.2. Příčiny inflace
- 9.3. Důsledky inflace
- 9.4. Protiinflační politika
- 9.5. Inflace a nezaměstnanost. Philipsovy křivky

INFLACE

- Všeobecný růst cenové hladiny
- Měření inflace
 - CPI – index spotřebitelských cen
 - PPI – index cen výrobců – používá se jako predikční
 - ICD – implicitní cenový deflátor
- Spotřebitelský koš
- http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

MĚŘENÍ INFLACE

CPI

- Spotřební koš
- I importované zboží
- Jednodušší na výpočet
- Používanější

ICD

- Všechny domácí výrobky
- Komplikovanější výpočet
- Přesnější

DALŠÍ ZMĚNY CENOVÉ HLADINY

- **Dezinflace**
 - Pokles tempa růstu cenové hladiny
- **Deflace**
 - Pokles cenové hladiny
- **Stagflace**
 - Stagnace reálného produktu a růst cenové hladiny
- **Slumpflace**
 - Pokles reálného produktu a růst cenové hladiny

FORMY INFLACE

- Podle příčiny
 - Nabídková
 - Poptávková
- Podle tempa růstu cenové hladiny
 - Mírná
 - Pádivá
 - Hyperinflace
- Podle projevu
 - Otevřená
 - Skrytá
 - Potlačená

PŘÍČINY INFLACE

- Nabídková
 - Negativní nabídková šok
- Poptávková
 - Pozitivní poptávkový šok

POPTÁVKOVÁ INFLACE

- Inlace tažená poptávkou
- Příčina: expanzivní monetární a fiskální politika
- Keynesiánský přístup
 - Připouští vliv změny jednotlivých složek AD
- Monetaristický přístup
 - Inlace je pouze peněžním jevem
 - Připouští pouze vliv CB

NABÍDKOVÁ INFLACE

- Inlace tlačená náklady
 - Růst mezd
 - Růst cen surovin na světových trzích (ropné šoky)
 - Růst cen dovážených vstupů díky znehodnocení kurzu domácí měny
 - Inlace tlačená zisky – ceny rostou proto, aby rostly zisky
 - Daněmi tlačená inflace – ceny rostou pod vlivem vyšších daní

RŮST MEZD A INFLACE

- Ceny se tvoří přirážkou k mzdovým nákladům
- $\pi = \text{tempo růstu } w - \text{tempo růstu produktivity práce}$
- Ostatní náklady na pořízení práce jsou součástí w nebo rostou stejně rychle jako w
- Náklady na ostatní VF a ostatní nákladové položky (nepřímé daně) rostou stejně rychle jako w
- Produktivita práce je ovlivněna kvalitou práce a množstvím a kvalitou ostatních vstupů

DŮSLEDKY INFLACE

- Vliv inflace na reálné důchody
 - Cenová hladina a nominální důchod rostou rozdílným tempem
 - Nevyrovnaná inflace
- Vliv inflace na reálnou hodnotu bohatství
 - Přerozdělení od věřitelů k dlužníkům – věřitel získá nazpět nižší kupní sílu než zapůjčil
 - Přerozdělení od chudých směrem k bohatým – bohatí mají lepší možnost diverzifikace

DODATEČNÉ NÁKLADY INFLACE

- Náklady ošoupaných bot (podrážek)
 - Snaha minimalizovat držbu hotovosti a nízkoúročných aktiv
 - „běháme“ od banky k bance a přesouváme svoje peníze tam, kde dostaneme lepší úrok
- Náklady jídelníčku = „menu costs“
 - Náklady na přecenění spojené se změnou cenové hladiny

VLIV INFLACE NA EKONOMICKOU AKTIVITU

- Destimulace od ekonomické aktivity
 - Výkyvy reálných mezd
 - Spotřeba na úkor úspor
- Nejistota při investičním plánování
 - Omezení dlouhodobých investic
 - Prostor pro spekulace

STUPNĚ ZÁVAŽNOSTI INFLACE

■ Mírná inflace

- Plíživá
- Ekonomické subjekty penězům důvěřují, uzavírají smlouvy v nominálních veličinách
- Jednociferná míra inflace

■ Pádivá inflace

- Lidé ztrácejí důvěru k penězům, preferují držbu jiných finančních nebo věcných aktiv
- Indexování nominálních veličin – k cenovému indexu nebo k zahraniční měně

■ Hyperinflace

- Růst cenové hladiny o tisíce a více procent ročně
- Peníze přestávají fungovat, návrat k barteru, používání zahraničních měn

HYPERINFLACE

- Německo – po první světové válce
- 1914 zrušen zlatý standard – navyšování množství peněz v oběhu (na financování války) – 1918 – 5x více peněz v oběhu než v roce 1914
- Do konce války byly úředně stanovené ceny potravin a dalšího zboží – inflace se neprojevovala
- Prohraná válka, válečný dluh, válečné reparace, obnova země
- Tisk dalších a dalších peněz
- Růst inflace, nestabilita
- Životní náklady v roce 1921 20x vyšší než v roce 1914

HYPERINFLACE

- V říjnu 1923 musel kvalifikovaný dělník pracovat celých 9 hodin, aby si mohl koupit libru margarínu. Litr mléka stál 5,4 miliónů marek, dopisní známka celé 2 milióny.
- Mzdy se vyplácely i několikrát denně. Lidé si peníze nosili domů v prádelních koších.
- Na přelomu října a listopadu 1923 měl skoro každý občan doma alespoň několik biliónů marek.
- Počátkem listopadu 1923 stál dvoukilový chléb 420 miliard marek, když ještě před několika dny byl za "pouhých" 130 miliard.

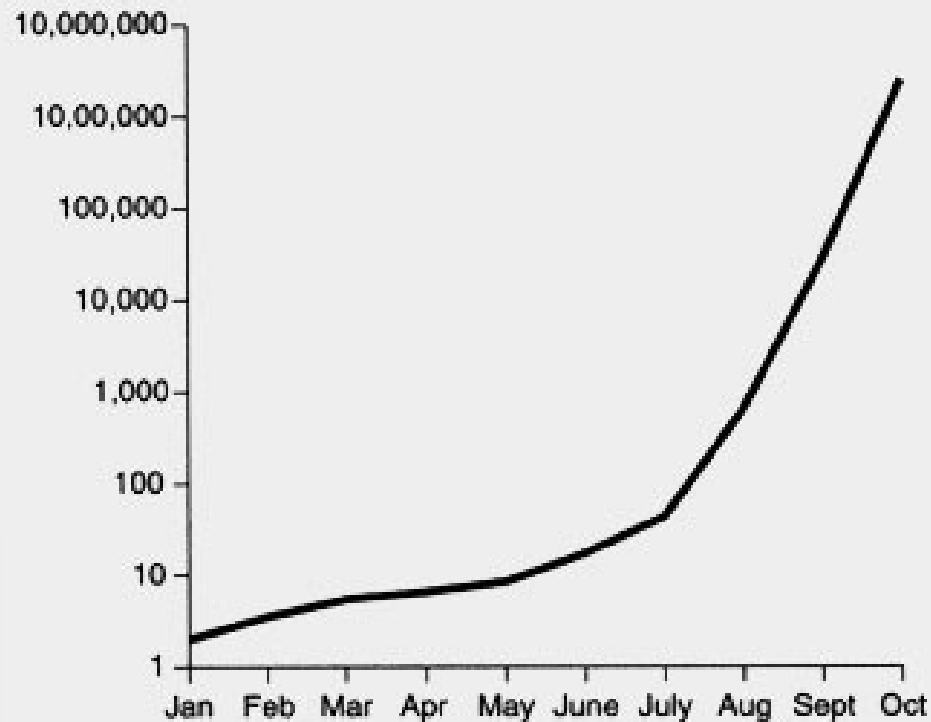
KURZ MARKY K DOLARU

Červenec 1914	4,2 marky
Leden 1919	8,9 marek
Červenec 1919	14,0 marek
Leden 1920	64,8 marek
Červenec 1920	39,5 marek
Leden 1921	64,9 marek
Červenec 1921	76,7 marek
Leden 1922	191,8 marek
Červenec 1922	493,2 marek
Leden 1923	17.972 marek
Červenec 1923	353.412 marek
Srpen 1923	4.620.455 marek
Září 1923	98.860.000 marek
Říjen 1923	25.260.208.000 marek
Listopad 1923	4.200.000.000.000 marek

INFLACE V NĚMECKU V ROCE 1923

FIGURE 1. *Hyperinflation in Weimar Germany, 1923*

(trillions Reichsmarks outstanding)

Source: *Zahlen zur Geldentwertung in Deutschland 1914 bis 1923.*

PROTIINFLAČNÍ POLITIKA

- Regulace agregátní poptávky
 - Fiskální a monetární restrikce
 - Metody léčení inflace:
 - Šoková terapie – cold turkey
 - Gradualistická metoda
- Monetaristický přístup
 - Stabilní růst měnové zásoby
 - Viz měnová politika
- Důchodová politika
 - Regulace mezd a cen
 - Zmrazení mezd
 - Limity růstu mezd
 - Dobrovolné omezení růstu mezd na základě doporučení vlády
 - Potlačená inflace = oddálená inflace

INFLACE A NEZAMĚŠTNANOST

- Phillipsovy křivky
 - Vztah mezi tempem růstu cenové hladiny a mírou nezaměstnanosti
 - Původní mzdová
 - Modifikovaná cenově inflační
 - Rozšířená
 - Dlouhodobá

PŮVODNÍ PHILLIPSOVA KŘIVKA

- Mzdová verze
- Vztah mezi tempem růstu nominálních mezd a mírou nezaměstnanosti
- Výsledek pozorování sazeb ve Velké Británii v 2. pol. 19. stol a v 1. pol. 20. stol.
- Phillips, Lipsey

MODIFIKOVANÁ PHILLIPSOVA KŘIVKA

- Tempo růstu nominálních mezd nahrazeno mírou inflace
- Samuelson, Solow
- Přirozená míra nezaměstnanosti je spojená se stabilní cenovou hladinou
- Růst AD vyvolá pokles nezaměstnanosti a růst cenové hladiny, nastolení krátkodobé rovnováhy, domácnosti si uvědomí, že jejich reálné příjmy klesly a opět sníží nabízené množství práce, vzroste nezaměstnanost a ekonomika se vrátí do původního bodu rovnováhy

ROZŠÍŘENÁ PHILLIPSOVA KŘIVKA

- Rozšířená o inflační očekávání
- Friedman, Phelps
- Poptávkový šok způsobí pokles u pod úroveň u^* a tím pádem i inflaci, nulová inflační očekávání se přizpůsobí skutečné míře inflace, ustanoví se nový bod rovnováhy
- Krátkodobě lze zaměnit (substituovat) míru inflace a míru nezaměstnanosti
- Dlouhodobě se však nezaměstnanost vrací na úroveň u^*

DLOUHODOBÁ PHILLIPSOVA KŘIVKA

- Vertikální
- Na úrovni u^*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

10. PŘEDNÁŠKA HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- Podstata a cíle hospodářské politiky
- Nástroje hospodářské politiky
- Typy hospodářské politiky
- Nositelé hospodářské politiky
- Účinnost hospodářské politiky - magický čtyřúhelník

PODSTATA HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- Souhrn cílů, nástrojů, opatření, rozhodnutí státu s cílem ovlivnit ekonomickou výkonnost
- **Mikroekonomická HP** – především zlepšení efektivity při alokaci zdrojů (politika ochrany hospodářské soutěže, strukturální politika, sociální politika (i politika přerozdělování), důchodová politika, politika zaměřená na veřejný sektor)
- **Makroekonomická HP** – makroekonomická rovnováha, magický čtyřúhelník (fiskální, monetární, důchodová, měnová politika) => stabilizační HP

PODSTATA HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- **Hospodářská politika jako samostatná vědní disciplína se nachází na pomezí ekonomické teorie a hospodářské praxe;**
- **Je vždy formulována na základě určitého ekonomického směru, jehož myšlenky politici ve vládě zastávají**
- **Spočívá ve využívání jim svěřených či jinak získaných pravomocí a prostředků k dosahování určitých ekonomických cílů. To znamená, že vlády využívají a vždy využívaly při řešení konkrétních hospodářských problémů své země poznatky z ekonomické teorie.**
- **Praktická hospodářská politika je tedy determinována jak politicko-ekonomickým vývojem, tak i ekonomickými teoriemi.**

NOSITELÉ HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- Nositelem HP může být státní i nestátní instituce, případně neformalizovaná skupina či jednotlivec, který hraje aktivní roli v tvorbě, provádění a kontrole hospodářské politiky
- **Decizní sféra = stát**
 - Parlament
 - Vláda
 - Centrální banka
 - Soudy, státní úřady, instituce vytvářející tržní prostředí, výzkumné a poradenské instituce
- **Vlivová sféra = instituce protivážných sil**
 - Velké podniky, politické strany, odbory, vědecké instituce, tisk, lobby, hospodářské svazy
- **Nadnárodní organizace**
 - EU, MMF, Světová banka

NÁSTROJE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- Fiskální politika
- Monetární politika
- Důchodová politika
- Vnější obchodní politika
- Vnější měnová politika

NÁSTROJE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- Podle úrovně působení
 - Mikroekonomické
 - Makroekonomické
- Podle charakteru vlivu
 - Přímé
 - Nepřímé
- Podle oblasti působení
 - Měnové nástroje
 - Fiskální nástroje

TYPY HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

■ Intervencionistická

- **keynesiánský typ** - vychází z představy, že tržní ekonomika je nestabilní systém, není schopna plně využívat ekonomické zdroje → vyžaduje zásahy vlády, zdůrazňuje úlohu rozpočtové politiky

■ Liberální

- **neoklasický typ (neokonzervativní)** - tržní mechanismus vytváří dostatečné předpoklady pro efektivní využívání ekonomických zdrojů , za hlavní zdroj nerovnováhy považuje zásahy státu

TYPY HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- **expanzivní** - sklon státu k utrácení - pokud stát chce podpořit růst ekonomiky a rozvoj podnikání (nástroje: nižší daně, nižší úroky z úvěrů, podpora exportu)
- **restriktivní** - pokud stát chce bránit zvyšování rozpočtových deficitů, brzdit inflaci a přehřátí ekonomiky (nástroje: vyšší daně, vyšší úroky, mzdová a cenová regulace)
- **Systémová** - zaměřena na výstavbu legislativního rámce pro fungování ekonomiky; společnost má za úkol zabezpečit v ekonomické oblasti ochranu soukromého vlastnictví, smluv, volný přístup na trhy apod.
- **Regulativní** - vyplývá z nedokonalostí trhů; důvody pro regulaci patří zejména přirozené veřejné potřeby (obrana), ochrana životního prostředí, zdravotnictví, odpovědnost státu za rozdělování a přerozdělování; negativní vedlejší dopady regulačních opatření: omezení svobody volby, nepotřebné výdaje, destimulace ekonomické aktivity, konzervování nevyhovující odvětvové struktury apod.

CÍLE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

**Maximalizace
společenského
blahobytu**

**Základní
společenské cíle
(hodnoty)**

Tradiční ekonomické cíle

CÍLE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

■ Obecné cíle

- Nastolení / udržení svobody a demokracie

■ Tradiční cíle

■ Hospodářský růst

- Růst HDP

■ Ekonomická rovnováha

- Nízká míra nezaměstnanosti
- Stabilní cenová hladina
- Rovnováha ve vnějších ekonomických vztazích

VZTAH MEZI CÍLI HP

- Vztah konfliktnosti
 - Dosahování jednoho cíle vylučuje dosahování jiného cíle
 - Nízká míra inflace a nízká míra nezaměstnanosti
- Vztah neutrality
 - Jeden cíl neovlivňuje druhý
 - Past investic – růst úrokové míry neovlivní výši investic
- Vztah komplementarity
 - Cíle se vzájemně doplňují
 - Růst produktu a růst zaměstnanosti
- Vztah totožnosti
 - Cíle se fakticky neliší
 - Snižování nezaměstnanosti, zvyšování zaměstnanosti

MAGICKÝ ČTYŘÚHELNÍK

- Statický ukazatel
- Říká, jak to je
- Neříká, proč tomu tak je a jak se do tohoto stavu došlo

- Osy
 - Meziroční tempo růstu reálného produktu v %
 - Průměrná roční míra nezaměstnanosti v %
 - Průměrná roční míra inflace v %
 - Podíl salda BÚ PB na nominálním produktu v %

OPTIMÁLNÍ MAGICKÝ ČTYŘÚHELNÍK

- Meziroční tempo růstu reálného produktu = 3 %,
- Průměrná roční míra nezaměstnanosti = 5 %,
- průměrná roční míra inflace = 2 %,
- podíl salda běžného účtu PB na nominálním HDP = 0 %.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

11. PŘEDNÁŠKA MONETÁRNÍ POLITIKA

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- Cíle a nástroje monetární politiky
- Keynesiánský přístup k monetární politice
- Monetaristický přístup k monetární politice
- Alternativní přístupy k monetární politice
- Měnová politika ČNB
- Hayekova monetární teorie hospodářského cyklu

MĚNOVÁ POLITIKA

- Soubor opatření, kterými je možno ovlivnit vývoj peněžního trhu, zejména pak nabídky peněz (peněžní zásoby).
- Prováděna centrální bankou

CÍLE MONETÁRNÍ POLITIKY

■ Konečné cíle

- Nízká míra nezaměstnanosti
- Stabilní cenová hladina
- CB nemůže tyto veličiny ovlivnit přímo (sama nevytváří nová pracovní místa apod.) Konečných cílů dosahuje přes zprostředkující cíle

■ Zprostředkující cíle

- Jsou ovlivnitelné pomocí nástrojů měnové politiky
- Jejich vývoje je úzce spjat s vývojem konečných cílů
- Jejich vývoj je operativně zjistitelný

- Nabídka peněz
- Úroková sazba

NÁSTROJE MONETÁRNÍ POLITIKY

- Přímé nástroje
- Nepřímé nástroje

- Druhy monetární politiky
 - Expanzivní
 - Růst nabídky peněz
 - Tempo růstu nabídky peněz je vyšší než tempo růstu poptávky po penězích
 - Restriktivní
 - Pokles nabídky peněz
 - Tempo růstu nabídky peněz je nižší než tempo růstu poptávky po penězích

 - Tempo růstu poptávky po penězích bývá ztotožňováno s tempem růstu nominálního HDP

PŘÍMÉ NÁSTROJE

- **Úvěrové limity**
 - Stanovení max. možného objemu úvěrů, které může komerční banka poskytnout
 - Omezení objemu úvěrů centrální banky komerčním bankám
- **Administrativní omezení přílivu peněz ze zahraničí a odlivu peněz do zahraničí**
- **Převádění depozit vládních jednotek z komerčních bank na účty u centrální banky**
- **Úrokové stropy**
 - Stanovení maximální výše úrokových sazeb pro soukromý sektor

NEPŘÍMÉ NÁSTROJE

- Diskontní sazba
- Operace na volném trhu
- Změna povinných minimálních rezerv

DISKONTNÍ SAZBA

- Sazba, za kterou si banky půjčují od centrální banky
- V některých případech sazba, za kterou si banku ukládají své peníze u centrální banky – půjčují peníze centrální bance

- Expanzivní politika
 - Snížení diskontní sazby
- Restriktivní politika
 - Zvýšení diskontní sazby

OPERACE NA VOLNÉM TRHU

- **Nákup nebo prodej CP centrální bankou**
- **Komerční subjekty nejsou povinny nakupovat CP, které jim CB nabízí a nejsou povinny své CP prodávat centrální bance**

- **Expanzivní politika**
 - **Nákup cenných papírů**
- **Restriktivní politika**
 - **Prodej cenných papírů**

ZMĚNA PMR

- Největší zásah do ekonomiky
- Nejméně často používaný

- Expanzivní politika
 - Pokles míry PMR
 - Růst úvěrových zdrojů
- Restriktivní politika
 - Růst míry PMR

- V ČR 2%
 - Sazba platná od 7. 10. 1999

KEYNESIÁNSKÝ PŘÍSTUP K MP

- **Ekonomika se nachází v situaci s vysokou cyklickou nezaměstnaností**
 - Konečným cílem MP je zvýšit zaměstnanost
 - Zprostředkujícím cílem je úroková sazba
- **Nebo MP reaguje na nebezpečí „přehřátí konjunktury“ (posun AD doprava při stavu plné zaměstnanosti)**
 - Konečným cílem je snížení míry inflace
 - Zprostředkujícím cílem je úroková sazba
- **Vazbu mezi nástroji MP, zprostředkujícími a konečnými cíli nazýváme TRANSMISNÍ MECHANISMUS.**
- **Stupně transmisního mechanismu**
 - Změna rovnováhy peněžního trhu se promítá do AD
 - Změna AD v interakci s AS vede ke změně zaměstnanosti, produktu a cenové hladiny

KEYNESIÁNSKÝ PŘÍSTUP K MP 2

- **Aktivistická (aktivní) politika**
 - CB aktivně reaguje na vývoj ekonomiky
- **Jemné doladování ekonomiky**
 - Politika s volností v rozhodování
 - Diskreční rozhodování
 - Přesná pravidla jsou stanovena jen výjimečně

KEYNESIÁNSKÝ TRANSMISNÍ MECHANISMUS

- První stupeň – monetární část – 3 kroky
 - Nepřímý vztah mezi peněžní zásobou a AD
 - 1. CB změni nabídku peněz
 - Expanze – pokles úrokové sazby
 - Restrikce – růst úrokové sazby
 - 2. na změnu úrokové sazby reagují komponenty AD citlivé na úrokovou míru – I, G, C, NX
 - Expanze – růst výdajů
 - Restrikce – pokles výdajů
 - 3. růst AD včetně multiplikačního efektu
 - Expanze – pozitivní poptávkový šok
 - Restrikce – negativní poptávkový šok

KEYNESIÁNSKÝ TRANSMISNÍ MECHANISMUS

- Druhý stupeň – interakce změněné AD s AS
- Expanze
 - Dochází k nulovému nebo malému růstu cenové hladiny a výraznému růstu reálného produktu a zaměstnanosti
- Odvislé od tvaru křivky AS

- Shrnutí
- $\Delta M \rightarrow \Delta i \rightarrow \Delta I(C, G, NX) \rightarrow \Delta AD \rightarrow \frac{\Delta Y, \Delta L}{\Delta P}$

PŘEHŘÁTÍ KONJUNKTURY

- Pozitivní poptávkový šok při plné zaměstnanosti
- $Y=Y^*$
- Monetární expanze
 - Slabý růst produktu
 - Silný růst cenové hladiny

DLOUHODOBÝ ÚČINEK MĚNOVÉ POLITIKY

- Monetární expanze
 - Růst cenové hladiny
 - Produkt se stále navrácí na úroveň Y^*
 - Neutralita peněz – měnová politika neovlivňuje reálný, ale nominální produkt

BARIÉRY ÚČINNOSTI

- **Nejistá citlivost poptávky po penězích na úrokovou sazbu**
 - Rostoucí nabídka peněz se nepřeměňuje v poptávku po OFA a úroková míra neklesá
- **Nejistá citlivost investičních výdajů na úrokovou míru**
 - Úroková míra klesá, ale nerostou investiční výdaje (pesimistická očekávání)
- **Zpětný vliv růstu nominálního produktu na poptávku po penězích a tím i na růst úrokové sazby.**
 - Výsledný pokles úrokové sazby je nižší
- **Celkové plánované výdaje reagují na změnu reálné úrokové sazby, ale na peněžním trhu hovoříme o nominální úrokové sazbě**
 - Růst zaměstnanosti vyvolá růst mezd a tím i růst inflace

BARIÉRY ÚČINNOSTI 2

- **Časová zpoždění**
 - **Vnitřní zpoždění**
 - Rozpoznávací zpoždění – období od vzniku nestability do jejího rozpoznání tvůrci měnové politiky
 - Rozhodovací zpoždění – od rozpoznání problému k přijetí opatření pro jeho řešení
 - Akční zpoždění – od přijetí opatření k jeho realizaci
 - **Vnější zpoždění**
 - Od provedení stabilizačního opatření k jeho účinku
- **Systém měnového kurzu**
 - Při pohyblivém měnovém kurzu je MP účinnější než v systému fixního měnového kurzu

MĚNOVÁ POLITIKA V OTEVŘENÉ EKONOMICE

- Mundell – Flemingův model
- Flexibilní měnový kurz
 - Monetární expanze – růst množství peněz v ekonomice, pokles úrokové míry, kapitálový odliv, depreciace kurzu domácí měny, růst exportu, růst čistého exportu, posun AD
- Fixní měnový kurz
 - Monetární expanze – růst množství peněz v ekonomice, pokles úrokové míry, kapitálový odliv, tlak na devalvaci domácí měny, CB musí intervenovat, nakupuje domácí měnu a expanzivní MP se mění na politiku restriktivní

MONETARISTICKÝ PŘÍSTUP K MP

■ Klasická východiska

- Dokonale pružné nominální mzdové sazby a ceny statků
- Automatické udržování stavu plné zaměstnanosti
- Změna AD pod vlivem monetární expanze nebo restrikce nezaměstnanost ani produkt neovlivňuje
- Jakákoli změna AD se projevuje pouze ve změně cenové hladiny
- Neutralita peněz platí v krátkém i dlouhém období
 - Peníze nemají vliv na reálné veličiny

KVANTITATIVNÍ TEORIE PENĚŽ

- Kvantifikace souvislostí mezi změnou peněžní zásoby (M) a cenovou hladinou (P) – přímý vztah
- Kvantitativní rovnice = rovnice směny
 - $MV=PY$
- Cambridgeská verze
 - $MD = k \cdot P \cdot Y$
 - MD – poptávka po penězích – množství peněz v oběhu držené subjekty v dané ekonomice v podobě peněžních zůstatků
 - k – podíl peněžní hotovosti na nominálním produktu – fixní = $\frac{1}{v}$
 - P – cenová hladina
 - Y – reálný produkt
 - Ekonomické subjekty chtějí držet určitou sumu peněz (k transakčním účelům) s ohledem na nominální produkt. Růst/pokles produktu vede ke změně poptávky po penězích.

KVANTITATIVNÍ TEORIE PENĚŽ 2

- $M (MS) = k * P * Y$
- Pokud k je fixní a Y je neustále na Y^* , pak se růst peněžní zásoby projeví pouze na růstu cenové hladiny P
- $\Delta M \rightarrow \Delta AD \rightarrow \Delta P$

MONETARISTICKÁ MĚNOVÁ POLITIKA

- Měnová politika se má zaměřit na zprostředkující cíl v podobě zabezpečení stabilního růstu peněžní zásoby – vliv na růst AD
 - AD roste stejně jako peněžní zásoba – **pevné měnové pravidlo**
 - Dosažení konečného cíle – nízké míry inflace
- Růst peněžní zásoby by měl odpovídat růstu potenciálního, resp. reálného produktu

BARIÉRY ÚČINNOSTI

- Nestabilita poptávky po penězích
 - Rozkolísanost AD, změna reálného produktu, zpoždění prováděných opatření

ALTERNATIVNÍ PŘÍSTUPY K MP

- **Fixní měnové kurzy**
 - Viz keynesiánský přístup
 - Pokud CB stanoví fixní měnový kurz, vzdává se možnosti ovlivnit cenovou hladinu a zaměstnanost
- **Úvěrový kanál měnové politiky**
 - Investiční výdaje jsou obvykle financovány bankovním úvěrem
 - Nemusí vždy správně fungovat
 - Při expanzivní monetární politice a tudíž při poklesu úrokových sazeb nemusí být banky ochotny více půjčovat firmám. Preferují například státní dluhopisy.
- **Přímé cílování inflace**
 - Skrze cílení peněžní zásoby je dosaženo nízké míry inflace – peněžní cílení
 - Přímé cílování inflace – inflační cíl přímo stanoven – necíluje se peněžní zásoba ale rovnou míra inflace

MĚNOVÁ POLITIKA ČNB

- Úloha měnové politiky
 - Zabezpečovat především cenovou stabilitu a - pokud tím není dotčen tento hlavní cíl ČNB - podporovat obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu.
 - Dáno zákonem
- Režim měnové politiky
 - Cílování inflace – od roku 1998

NÁSTROJE ČNB

- Operace na volném trhu
- Automatické facility
- Mimořádné facility
- Povinné minimální rezervy

OPERACE NA VOLNÉM TRHU

■ *Hlavní měnový nástroj*

- Repo operace prováděné formou tendrů. ČNB přijímá od bank přebytečnou likviditu a bankám předává jako kolaterál dohodnuté cenné papíry. Obě strany se zároveň zavazují, že po uplynutí doby splatnosti proběhne reverzní transakce, v níž ČNB jako dlužník vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu zvýšenou o dohodnutý úrok a věřitelská banka vrátí ČNB poskytnutý kolaterál.
- Základní doba trvání těchto operací je stanovena na **14 dní**, proto je z hlediska měnové politiky chápána jako klíčová **dvoutýdenní repo sazba (2T repo sazba)**.
- V závislosti na predikci vývoje likvidity bankovního sektoru jsou čas od času prováděny i repo operace s dobou splatnosti kratší než **14 dní**.

OPERACE NA VOLNÉM TRHU 2

- Vzhledem k systémovému přebytku likvidity v bankovním sektoru slouží repo tendry především k odčerpávání likvidity. ČNB provádí repo tendry s tzv. variabilní sazbou. To znamená, že vyhlášená dvoutýdenní repo sazba slouží jako maximální limitní sazba, za kterou mohou být banky v repo tendru uspokojovány.
- Nabídky bank jsou vypořádány podle americké aukční procedury, tj. ČNB přijme přednostně nabídky požadující nejnižší úrokovou sazbu, a to až do výše predikovaného přebytku likvidity na daný den. V případě, že objem objednaný bankami přesáhne predikovaný přebytek likvidity, ČNB nabídky za nejvyšší sazby buď zcela odmítne nebo proporcionálně zkrátí.
- Repo tendr je obvykle prováděn třikrát týdně s vyhlášením kolem 9:30 hod. Banky mají možnost ve stanovené době předávat své objednávky, t.j. objem a požadovanou úrokovou sazbu. Minimální akceptovatelný objem je 300 mil. Kč a dále celé násobky 100 mil. Kč

OPERACE NA VOLNÉM TRHU 3

■ *Doplňkový měnový nástroj*

- Má podobu tříměsíčního repo tendru, v němž ČNB přijímá likviditu na období tří měsíců. Tříměsíční repo tendr opět probíhá podle americké aukční procedury (viz dvoutýdenní repo tendr). ČNB nemá v úmyslu tímto nástrojem vysílat na trh signály, a proto tříměsíční repo sazba používaná pro tento tendr není sazbou ČNB, nýbrž jde o sazbu peněžního trhu aktuální v době vypsání tendru. V současnosti se tento nástroj nevyužívá, poslední tříměsíční tendr byl vypsán v lednu 2001.

■ *Nástroje jemného ladění*

- (devizové operace, operace s cennými papíry) používá ČNB ad hoc zejména v případech nečekaných krátkodobých výkyvů v likviditě trhu, kdy je ohrožena stabilita vývoje úrokových sazeb. Použití těchto nástrojů je v praxi spíše výjimečné.

AUTOMATICKÉ FACILITY

- Automatické facility slouží k poskytování nebo ukládání likvidity přes noc (overnight, O/N). Protože se z hlediska bank jedná o permanentní možnost uložení resp. zapůjčení peněz, vytvářejí úrokové sazby uplatňované u těchto dvou facilit koridor, v němž se pohybují krátkodobé sazby na peněžním trhu (a také dvoutýdenní repo sazba).

AUTOMATICKÉ FACILITY 2

■ *Depozitní facility*

- poskytuje bankám možnost uložit přes noc u ČNB bez zajištění svou přebytečnou likviditu.
- Banka má na přístup do depozitní facility nárok, pokud požádá o uzavření obchodu Odbor korunových a devizových intervencí ČNB nejpozději 15 minut před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS.
- Minimální objem je 10 mil. Kč, částky nad touto hranicí jsou přijímány bez dalších omezení.
- Depozita jsou úročena **diskontní sazbou**. Diskontní sazba proto zpravidla představuje dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.

AUTOMATICKÉ FACILITY 3

■ *Marginální zápůjční facility*

- Poskytuje bankám, které mají s ČNB uzavřenou rámcovou repo smlouvu, možnost vypůjčit si přes noc od ČNB formou repo operace likviditu.
- Banka má na přístup do zápůjční facility nárok, pokud požádá o uzavření obchodu Odbor korunových a devizových intervencí ČNB nejpozději 25 minut před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS.
- Minimální objem je 10 mil. Kč, částky nad touto hranicí jsou poskytovány bez dalších omezení.
- Finanční prostředky v rámci této facility jsou úročeny **lombardní sazbou**.
- Vzhledem k trvalému přebytku likvidity je tato facility bankami využívána minimálně.
- Lombardní sazba představuje horní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. ČNB je kdykoliv oprávněna z mimořádných měnově politických důvodů dočasně omezit nebo zcela pozastavit poskytování lombardních úvěrů.

MIMOŘÁDNÉ FACILITY

- Na podzim 2008 ČNB zavedla mimořádné dodávací repo operace se splatností dva týdny a tři měsíce, jejichž cílem je podpořit fungování trhu se státními dluhopisy. Od ledna 2011 byla zachována pouze dodávací repo operace se splatností dva týdny.

AKTUÁLNÍ SAZBY

Sazba	Výše	Platná od
2T repo sazba	0,05%	2. 11. 2012
Diskontní sazba	0,05%	2. 11. 2012
Lombardní sazba	0,25%	2. 11. 2012

POVINNÉ MINIMÁLNÍ REZERVY

- Jsou obecně jedním ze základních nástrojů měnové politiky, kterým může centrální banka ovlivňovat objem likvidity (volných prostředků) v bankovním systému. V našich podmínkách výrazného přebytku likvidity však tato role ustupuje do pozadí a PMR slouží zejména jako rezerva prostředků pro hladký průběh mezibankovního platebního styku.

TRANSMISNÍ MECHANISMUM (ČNB)

- **Jak se změny úrokových sazeb promítají do ekonomiky?**
- Transmisním mechanismem měnové politiky se rozumí řetězec ekonomických vazeb, který umožňuje, aby změny v nastavení měnověpolitických nástrojů vedly k žádoucím změnám inflace.
- Počátkem transmisního mechanismu je tedy změna nastavení měnověpolitických nástrojů. Tato změna vede ke změně chování "zprostředkujících" trhů, na něž má nastavení měnověpolitických nástrojů přímý vliv. Změna chování těchto trhů pak přes nejrůznější další "zprostředkující" trhy vede ke změnám na "cílových" trzích, jejichž cenový vývoj chce centrální banka ovlivnit.
- Transmisní mechanismus působí paralelně více cestami, tzv. kanály. Tradičně uváděným je například úrokový kanál, který působí následujícím způsobem.
- Zvýšení resp. snížení měnověpolitické úrokové sazby (v ČR je to především repo sazba) vede nejprve ke zvýšení resp. snížení úrokových sazeb na mezibankovním trhu. V důsledku toho dojde ke zvýšení resp. snížení úrokových sazeb vyhlášených bankami pro poskytování úvěrů a přijímání vkladů. Výsledkem je ochabnutí resp. oživení investiční aktivity jako součásti agregátní poptávky a nakonec oslabení resp. posílení tlaků na růst cenové hladiny.

HAYKOVA MONETÁRNÍ TEORIE HOSPODÁŘSKÉHO CYKLU

- <http://www.ekospace.cz/4-prednasky-makroekonomie-2/158-dodatek-c-7-hayekova-monetarni-teorie-hospodarskeho-cyklu>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

12. PŘEDNÁŠKA FISKÁLNÍ POLITIKA

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- Cíle fiskální politiky
- Veřejné rozpočty a státní rozpočet
- Keynesiánská fiskální politika
- Alternativní přístupy k fiskální politice
- Vládní deficit a veřejný dluh
- Koordinace monetární a fiskální politiky

CÍLE FISKÁLNÍ POLITIKY

- Konečné cíle
 - Nízká míra nezaměstnanosti
 - Stabilní cenová hladina
- Zprostředkující cíl
 - Agregátní poptávka

VEŘEJNÉ ROZPOČTY A STÁTNÍ ROZPOČET

■ Rozpočtová soustava

- Rozpočet = soustava veřejných rozpočtů (v každé zemi jiná struktura)
- Představuje tvorbu a užití centralizovaných peněžních fondů vládou včetně veřejné správy na místních úrovních za určité období (fiskální rok)

PŘÍJMY ROZPOČTU

- Daně
 - Přímé
 - Nepřímé – DPH, spotřební daň, (clo)
- Pojistné na sociální zabezpečení
- Přijaté úroky
- Příjem z pronájmu majetku
- Splátky z poskytnutých úvěrů
- Prodej majetku
- Přijaté dotace
- Podíly na zisku státních podniků

ROZPOČTOVÉ VÝDAJE

- Transferové platby domácnostem
- Vládní nákupy
- Transferové platby podnikům
- Zaplacené úroky
- Splátky půjček

ROZPOČTOVÉ SALDO

- Rozdíl mezi příjmy a výdaji
- Přebytkový rozpočet
 - Příjmy rozpočtu jsou vyšší než výdaje
- Deficitní rozpočet
 - Příjmy rozpočtu jsou menší než výdaje
 - Financován vládními výpůjčkami – emise dluhopisů

KEYNESIÁNSKÁ FISKÁLNÍ POLITIKA

■ Funkce rozpočtu

■ Alokační funkce rozpočtu

- Rozpočty existují proto, aby soustředily finanční prostředky na produkci veřejných statků a dalších statků, které se vláda rozhodla zajišťovat z politických, sociálních a jiných důvodů, a na podporu či eliminaci externalit (dle jejich charakteru).

■ Přerozdělovací (redistribuční) funkce rozpočtu

- Rozpočet zde funguje jako nástroj regulace nerovnosti v důchodech domácností.

■ Stabilizační funkce rozpočtu

- Rozpočet slouží k usměrňování makroekonomického vývoje země.

NÁSTROJE FISKÁLNÍ POLITIKY

■ Rozpočtové příjmy

■ Změna míry zdanění důchodů

- Pokles míry zdanění = růst disponibilního důchodu domácností = růst spotřebních výdajů = růst AD
- Progresivní zdanění
- Konstantní zdanění
- Degresivní zdanění

■ Rozpočtové výdaje

- Změna výše vládních nákupů
- Změna výše a struktury transferových plateb

MECHANISMUS FUNGOVÁNÍ NÁSTROJŮ FP

- Vestavěné stabilizátory
 - Stanoveny jednou, ukotveny např. v zákoně
 - Fungují automaticky
 - Není třeba rozhodnutí vlády k jejich opětovnému využití
- Diskreční (diskrétní) opatření
 - Volné rozhodování
 - Jednorázová opatření
 - Pro každé další upotřebení je třeba rozhodnutí vlády

VESTAVĚNÉ STABILIZÁTORY

- Progresivní zdanění důchodů
- Podpory v nezaměstnanosti
- Státní výkup zemědělských přebytků
- Subvence k cenám zemědělské produkce

- Pomáhají „vyhlazovat“ hospodářský cyklus

DISKREČNÍ OPATŘENÍ

- Výstavba dálnice
- Financování krátkodobých pracovních míst
 - Veřejně prospěšné práce
 - Společensky účelná místa
- Změna daňových sazeb

DRUHY ROZPOČTU

- Skutečný rozpočet (skutečné saldo)
 - Skutečně naměřené příjmy, výdaje, přebytky (deficity)
- Strukturální rozpočet
 - Příjmy, výdaje a salda uskutečněná při plné zaměstnanosti
 - Strukturální přebytek (deficit) = cyklicky upravený
 - Změny dány diskrečními opatřeními fiskální politiky
- Cyklický rozpočet
 - Rozdíl mezi skutečným a strukturálním rozpočtem
 - Vývoj je dán působením vestavěných stabilizátorů

FINANCOVÁNÍ DEFICITU ROZPOČTU

■ Deficitní financování

- V ekonomice je vysoká nezaměstnanost, nevyužité zdroje, produkt je pod potencionálem
- Vláda si půjčí, stimuluje AD a tím i růst produktu a zaměstnanosti

■ Růst peněžní zásoby

- V ekonomice je vysoká zaměstnanost, nejsou zde úspory, které by šlo využít
- Vládní cenné papíry nakupuje v sekundární emisi (méně často i v primární emisi) centrální banka
- Monetizace státního dluhu

BARIÉRY ÚČINNOSTI FP

- Časová zpoždění
 - Stejně jako u monetární politiky
- Efekt vytěsňování
 - Růst vládních nákupů se projeví na peněžním trhu v podobě růstu poptávky po penězích a tedy i růstu úrokové míry. Na to reagují výdaje citlivé na úrokovou míru – investice, spotřeba. Dochází k jejich poklesu.
 - Růst AD není tak velký, dochází k protichůdnému efektu.
 - Změna struktury AD – růst G, pokles I.
 - Intenzita vytěsňovacího efektu závisí na
 - Velikosti změny úrokové míry
 - Citlivost výdajů na změnu úrokové míry
 - Případné monetární expanzi, která snižuje úrokovou míru a zesiluje účinek fiskální expanze
 - Citlivosti MD na úrokovou míru (sklon MD)

BARIÉRY ÚČINNOSTI FP 2

■ Růst veřejného dluhu

- Fiskální expanze je doprovázena deficitními veřejnými rozpočty

■ Systém měnového kurzu

■ Systém fixního měnového kurzu

- *fiskální expanze → růst domácí úrokové sazby → kapitálový příliv → tlak na revaluaci měny → intervence CB (dodává na trh domácí měnu → monetární expanze → pokles úrokové míry → silný účinek fiskální expanze*

■ Systém flexibilního měnového kurzu

- *fiskální expanze → růst úrokové míry → kapitálový příliv → apreciacie kurzu domácí měny → pokles exportu, růst importu → pokles čistého exportu (zpětný pohyb AD) → oslabení fiskální expanze*

ALTERNATIVNÍ PŘÍSTUPY K FISKÁLNÍ POLITICE

- Klasický případ
- Monetaristický přístup
- Barrova Ricardova hypotéza
- Ekonomie strany nabídky

KLASICKÝ PŘÍPAD

- Vychází z trhu kapitálu
 - Úroková míra se určuje na trhu kapitálu (nikoli na trhu peněz jako u Keynesiánců)
 - Poptávka po kapitálu je totožná s poptávkou po úsporách
 - Nabídka kapitálu je totožná s nabídkou úspor
- Fiskální expanze (růst G) zvýší poptávku po úsporách, úroková sazba vzroste, soukromé poptávané množství kapitálu poklesne, dojde k úplnému vytěsňovacímu efektu.
- Fiskální politika je neúčinná. AD , P ani Y se nezmění. Změní se pouze struktura produktu.

MONETARISTICKÝ PŘÍPAD

- Úplný vytěsňovací efekt probíhá přes peněžní trh a je způsoben nízkou citlivostí poptávky po penězích na úrokovou sazbu
- Růst poptávky po penězích pod vlivem fiskální expanze vede k silnému růstu úrokové míry a k poklesu výdajů citlivých na úrokovou míru
- Model předpokládá takovou změnu úrokové sazby, která povede k úplnému vytěsňovacímu efektu

BARRO-RICARDOVA HYPOTÉZA

- Ricardiánská ekvivalence
- Zkoumá účinek expanzivní fiskální politiky v podobě snížení míry zdanění a s ním spojeného deficitu rozpočtu na úroveň výdajů a produktu.
- Předpoklad: domácnosti se snaží dlouhodobě stabilizovat své spotřební výdaje, proto na snížení daní a tudíž zvýšení disponibilního důchodu nereagují zvýšením spotřebních výdajů.
- Domácnosti totiž počítají s tím, že snížení daní není trvalé.
- V současnosti, kdy mají disponibilní důchod vyšší, více spoří, aby tyto úspory čerpaly v budoucnosti, až dojde ke zvýšení daní a k poklesu jejich disponibilního důchodu.

KOORDINACE MONETÁRNÍ A FISKÁLNÍ POLITIKY

■ Řízení agregátní poptávky

- Fiskální expanze v podobě růstu G nebo poklesu daní může být umocněna expanzivní monetární politikou, efekt vytěsnění je minimalizován
 - Systém s plovoucími měnovými kurzy
- Pokud je upřednostňována měnová politika, pak je její podpora fiskální politikou vyžadována zejména v systému fixního měnového kurzu

■ Řízení struktury produktu

- Měnová expanzivní politika stimuluje výdaje citlivé na úrokovou míru
- Fiskální expanzivní politika omezuje výdaje citlivé na úrokovou sazbu, stimuluje výdaje dle typu fiskálních nástrojů (G , TR)
- Expanzivní měnová politika + restriktivní fiskální politika snižují úrokovou sazbu a podporují soukromé investice
- Expanzivní fiskální politika + restriktivní měnová politika zvyšují podíl spotřebních výdajů (nebo G) při poklesu investičních výdajů

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba pokladů prezentací byla podpořena z projektu „INEM - Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“ s registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

Ing. Vendula Tesařová, Ph.D

13. PŘEDNÁŠKA VNĚJŠÍ OBCHODNÍ A MĚNOVÁ POLITIKA

KEM/EK2

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- **Protekcionismus a volný obchod**
- **Regulace měnových kursů**
- **Mezinárodní hospodářská spolupráce**

VNĚJŠÍ OBCHODNÍ POLITIKA

- Ovlivňování exportu a importu
- Protekcionismus
- Volný obchod

PROTEKCIONISMUS

- **Ochranářství = omezení zahraniční konkurence v domácí ekonomice**
- **Nástroje**
 - **Clo**
 - Bezprostředně navyšuje cenu dovážených statků
 - Rozpočtový příjem
 - Vývozní clo – suroviny, nedostatkové zboží
 - **Mimocelní bariéry**
 - Přímou omezují množství dovážených statků
 - Kvóty
 - Dobrovolné exportní restrikce
 - Technické (neviditelné) překážky

CÍLE PROTEKCIONISMU

- Vysoká zaměstnanost
- Řešení strukturálních problémů ekonomiky
 - Obava z přílišné specializace (zahraniční konkurence by zničila stávající odvětví)
 - Podpora nedospělého odvětví (aby mohlo vzniknout a uchytit se)
 - Podpora zanikajícího odvětví – pomalejší zánik umožní snížit strukturální nezaměstnanost (odvětví nakonec stejně zanikne, ale není to tak dramatické)
- Neekonomické cíle
 - Zbrojní průmysl
 - Udržení tradiční výroby
 - Udržení odvětví, kde je vysoce koncentrován výzkum
 - Ekologické aspekty – ochrana zemědělství

DŮSLEDKY PROTEKCIONISMU

- Vyšší než světová cena
- Nižší spotřebitelský přebytek
- Nižší konkurenceschopnost

PROEXPORTNÍ POLITIKA

- **Nástroje**
 - Subvence
 - Daňové úlevy
 - Pojišťování úvěrů, poskytování úvěrů exportérům
 - Poradenská činnost

VNĚJŠÍ MĚNOVÁ POLITIKA

- Kurzová politika
- Kurzy neregulované
 - Čistý floating
 - Zlatý standard
- Kurzy regulované
 - Fixní kurz
 - Fixní kurz s oscilačním pásmem

REGULACE MĚNOVÝCH KURZŮ

- Intervence centrální banky
- Cíle kurzové regulace
 - Podpora ekonomického růstu skrze export
 - J-křivka
 - Zprvu klesá – hodnota exportu je konstantní, hodnota importu roste

MEZINÁRODNÍ HOSPODÁŘSKÁ SPOLUPRÁCE

■ Přínosy

- Nižší náklady
- Eliminace konfrontační politiky (ožebrač svého souseda = stimulace domácí zaměstnanosti na úkor zaměstnanosti zahraniční)

■ Formy

- Viz předmět světová ekonomika